Sfarmă-piatră

Director: Al. Gregorian

D. Guță Tătărăscu fumează cu luleaua d-lui Vaida....

OMUL NEFAST

Lupta politică începută, care din zi în zi alunecă mai mult spre încăierare — şi până la sfârşit nu vor lipsi nici omorurile — are în aparenţă un caracter foarte complicat şi confuz, dar în realitate un fond foarte simplu.

In aparenţă, — dislocări de blocuri politice, trădări de principii, coaliţii neverosimile între duşmani de moarte, acuzaţii răsunătoare formulate în numele moralei naţionaliste de bătrâne fleoarţe improvizate în censori. Toate acestea făcute într'un timp atât de scurt încât lumea rămâne uluită şi nu ştie ce să mai creadă. Confuzia vine din iuţeala acestor lovituri, ce depăşesc prin precipitarea lor putinţa de elaborare a înţelegerii publicului electoral. Elementul senzaţional predomină şi nu dă răspas judecăţii să facă distincţiile necesare unei drepte orientări. D. Ion Mihalache a recăzut prea repede în Topoloveni; d. Iuliu Maniu a ieşit prea brusc din bârlogul Bădăcinului; d. Guţă Tătărăscu a rămas mai departe pe frânghia echilibristicei; d. A. Vaida s'a agăţat cu toată nedemnitatea de aceeaşi frânghie; d-nii Cuza-Goga trag şi ei din umbră un capăt al aceleiaşi frânghii; Totul pentru ţară s'a raliat prea fulgerător politicei d-lui Iuliu Maniu.

E în realitate vreo confuzie? Nu este, cu toate aparenţele înşelătoare.

Să lăsăm la o parte dezastrul frontului naţionalist. Momentul de faţă nu e un moment de antiteză între naţionalism şi democraţie. Noi ne-am obişnuit să judecăm în funcţie de această antiteză. Zicem: democraţia e nenorocirea României; deci, trebuie distrusă această democraţie. Ca s'o distrugi însă, îţi trebuie de cealaltă parte blocul unanim al forţelor naţionaliste. Dacă blocul acesta nu se face, triumful democraţiei e din nou asigurat pentru o perioadă de timp; şi tot astfel dezastrul României. Intr'o desfăşurare liberă şi normală de forţe, evident, aşa ar trebui să fie. O mare parte din publicul politic aşa s'a obişnuit să judece. Şi atunci sânt de înţeles confuzia, uluirea, deprimarea cu care e primită dezertarea d-lui Vaida din poziţia pseudo-naţionalistă, pe care şi-o improvizase, — în braţele d-lui Guţă Tătărăscu, sau coaliţia d-lui Corneliu Codreanu cu d. Iuliu Maniu.

Şi totuş, momentul politic, aşa cum a fost creat de ultimele împrejurări, nu e un moment de antiteză între naţionalism şi democraţie. Adică, în alegerile actuale, nu se află încăierate deoparte fracţiunile naţionaliste, de cealaltă fracţiunile democratice.

Altceva e la mijloc; şi nu ştiu cum să-i spunem ca să nu-i spunem pe nume. Altceva, care coalizează de o parte tot ce e lichelism şi slugărnicie, fie în lumea democrată, fie în lumea naţionalistă; iar de cealaltă parte tot ce e reacţiune împotriva lichelismului slugarnic, fie că această reacţiune se alimentează din lumea naţionalistă rămasă curată încă, fie din lumea democrată rămasă în afară de guvern.

Am face o mare greşală dacă am judeca „pactul de neagresiune" Maniu-Codreanu ca o imorală abdicare dela principii sau ca o simplă jandarmizare a legionarilor şi a ţărăniştilor în jurul urnelor sacre, ce trebuiesc păzite, fiindcă se toarnă în ele splendida voinţă a naţiunii. Evident, aspectul acesta de simplă aparenţă al „pactului de neagresiune" e grotesc şi poate fi speculat de partea cealaltă aşa cum e speculat, mai ales că d. Corneliu Codreanu, care nu e un om abil, l-a apărat prin ieşiri contradictorii şi enervate. Paza urnelor e în realitate un simplu pretext al pactului. Sensul lui real se luminează însă prin faptul simplu că acest pact s'a încheiat în casa d-lui dr. Gerota, iar d. Grigore Forţu a fost invitat să candideze pe listele legionare, deşi pe aceleaşi liste se găseşte ca Pilat din Pont în Crez d. Mihail Manoilescu, pe care, în discursurile sale electorale, d. Iuliu Maniu îl divulgă şi îl combate în mod înspăimântător.

Lupta electorală, care se dă în momentul de faţă în ţară, cu o tărie mai răspicată ca niciodată, cu divulgări în gura mare ale gemetelor şi ale şoaptelor de până ieri, divulgări pe care censura le suprimă în ziar, dar poporul le aude dela o margine la alta a României, desvăluie sensul adevărat al „pactului de neagresiune".

In realitate, şi dincolo de orice aparenţe confuze, ce s'au creat prin interpretări atât de răsunătoare pe cât de false şi de ipocrite, linia acestei lupte este extrem de simplă; sânt două fronturi: „naţionalişti" şi demo-liberali de o parte, adică de partea d-lui Guţă Tătărăscu; naţionalişti şi demo-ţărănişti de cealaltă parte, adică de partea d-lui Iuliu Maniu.

Acuzat cu extremă violenţă de „slugărnicie", d. Guţă Tătărăscu e centrul atacurilor şi e acuzat în acelaş timp de o anumită dictatură, ale cărei rigori, cunoscute de patru ani încoace, sânt prezentate într'o lugubră perspectivă de viitor. Niciodată un om n'a avut o situaţie morală mai imposibilă ca actualul prim-ministru, aşa cum e pus în lumină de propaganda electorală a opoziţiei coalizate prin „pactul de neagresiune". Oricine altul, în locul lui, ar intra în fundul pământului auzindu-şi isprăvile trâmbiţate cu primară necruţare în huiduielile şi în fluieraturile mulţimii.

In treacăt printr'un oraş de provincie, mi-a fost dat să asist zilele trecute la o întrunire a opoziţiei, care îşi difuza discursurile incendiare, din sala de adunare, prin megafoane ce dominau întregul oraş. Bura, şi totuşi o mulţime imensă, printre care numeroşi copii de şcoală în uniformă, staţiona în grădinile publice, înmărmurită în loc de violenţele pe care le aruncau din lăuntru în tot văzduhul megafoanele.

E imposibil să reproducem aici conţinutul discursurilor, dar efectul lor asupra mulţimii era profund şi zguduitor. Un fel de luptă pe viaţă şi pe moarte, cu repercusiuni de revoltă şi dezagregare morală asupra mulţimii, care urla, huiduia şi fluiera pe cei înfieraţi. Trei ore şi jumătate a ţinut această obsesie. Cunosc perfect ce înseamnă luptă electorală, dar niciodată nu mi-a fost dat să asist la un asemenea spectacol. El se repetă, desigur, în fiecare centru unde se ţin întrunirile.

Am plecat cutremurat.

Puţin îmi pasă mie de soarta politică a d-lui Guţă Tătărăscu. Ba îi doresc prăbuşirea din adâncul rărunchilor. Dar nu e vorba aici de soarta lui, ci de cu totul altceva. Critica aceasta necruţătoare trece mult prea mult dincolo de capul d-lui Guţă Tătărăscu. Ea atinge, poate fără să vrea, însuş principiul de statornicie al formei de Stat. Mulţimea care participă la asemenea manifestaţii, înţelege simplu şi linear. Ea nu poate şi nici nu-i place să facă distincţiile de rigoare între linguşitori şi persoanele sacre, între profitori şi instituţiile permanente şi sfinte ale Statului.

Cine e vinovat de crearea unor asemenea pacte de neagresiune? Cine e vinovat de această atmosferă imposibilă în jurul unor instituţii fundamentale ale ţării?

Fără doar şi poate, d. Guţă Tătărăscu. In rândul întâiu, el. Până acum patru ani dusese o existenţă ştearsă de gudurător pe lângă factorii puternici din partidul liberal şi de modest negustor de petrol cu Iugoslavia. Faptul că a fost ţinut patru ani la cârmă de forţa împrejurărilor, ca să zicem aşa, i-a dat iluzia că e puternic şi în stare să facă faţă oricărei împrejurări. A călcat în străchini şi a spart pahare de cristal, dar fiindcă n'a fost concediat din restaurantul puterii, a rămas cu foarte măgulitoarea părere despre sine că e un ober îndemânatic în manipularea tacâmurilor. Şi s'a cramponat de slujbă în momentul când şomerii opoziţiei erau mai hămesiţi să-l înlocuiască. Aici e sursa iresponsabilităţii lui şi în încrederea oarbă că va şti să facă faţă noii situaţii.

Dar un sfetnic e cu adevărat un sfetnic atunci când îşi cunoaşte propria putere sau neputinţă în raport cu împrejurările grele ce se crează şi pe care e dator să le prevadă. D. Guţă Tătărăscu n'a făcut-o. Şi va purta toată răspunderea

Nu facem parte, cei de-aici, din niciun fel de organizaţie politică şi nu pledăm, cum limpede se poate vedea, nici pentru unii nici pentru alţii din taberele încăierate. Nu ne interesează nici cei cari se cramponează de putere peste orice interese ale Statului, nici cei cari luptă să li-o smulgă din mână. Poziţia noastră e în afară de încleştarea ce s'a încins. Avem, prin urmare, libertatea de spirit să observăm şi să judecăm, nu în funcţie de ambiţiile noastre personale în niciun fel angajate, ci în funcţie de anumite principii fundamentale ale Statului nostru. Aceste principii sânt puse azi în discuţia mulţimii chemate la vot într'o împrejurare teribil de anormală, creată de omul nefast care e d. Guţă Tătărăscu. Nu e îngăduit ca pentru o ambiţie neputincioasă şi deşartă ca un burlan de tinichea să se scoată icoana ţării în stradă şi să se stropească cu noroiu.

D. Guţă Tătărăscu şi bătrânul politician ratat, care e d. Al. Vaida, nu pot face faţă acestei situaţii deplorabile. Poziţia lor e o dilemă: ori lasă curs liber urnelor, ori violentează alegerile. In amândouă cazurile iese rău. Dar mai rău în ultimul caz. Dacă lasă alegerile libere, vor cădea după toate semnele, dar va rămâne totuşi în ţară atmosfera morală penibilă, făcută de campania opoziţiei coalizate de azi. Dacă vor violenta alegerile, „pactul de neagresiune" se va întări şi mai mult.

Fiindcă de partea guvernului e censura, dar de partea cealaltă va fi sufletul deslănţuit al României tinere.

Nichifor Crainic

Vecernie*)

Doi plopi stingheri, ca doi monahi,
îşi suie frunţile spre cer..
alături, mut, amurgul culcă,
o turmă albă şi-un oier.

In undă, balta somnoroasă,
mai rupe iţde de lumină
cu vîntul sur, ce 'n svon de ape,
cu mâini de trestie se 'nchină.

Şi-o lotcă prăbuşită 'n vrajă,
ascultă psalmul înserării,
când toaca berzelor dărîmă,
tăcerea 'n scorburile zării.

Dan C. Bălteanu

*) Din volumul în manuscris *„Leagănele apelor"*
Revista *„România Eroică"* Cluj.

Răvaş pentru „Sfarmă-Piatră"

Din plaiuri de basm, răsărit în ţărina [la noi,
Măi Sfarmă-Piatră, flăcău [năsdrăvan,
Cu pumn de cremene-buzdugan
De scarăpă albe scântei
Să ardă nătângi şi mişei,
Grăbeşte..
Colo, în munţi, prin poene,
La margini de râu, în dumbrăvi, [plinge
Ţara mea, Cosânzeana, cu lacrimi [de sânge...
Ai talpa proptită în sfântul pământ
Şi fruntea dincolo de piscuri. [în zarea de soare.
Condeiu ţi-e săgeata
Şi'n tolbă — smaralde — de cuget [rod greu
Solie de vreme mai bună neamului [meu.
Eu, frate de cer şi de glod,
Iţi dau inima ca unui voevod;
Intinde-mi pumn ferecat
Cu tine vreau, astăzi,
Drum nou, în veac, să străbat.

B. Clemenţa

Despre dreapta franceză

Marea majoritate a naţionaliştilor din România cunosc Franţa din revistele pariziene şi din scrierile d-lui Maurras. Revistele ne prezintă o Franţă convulsionară de care disperezi. Iar Charles Maurras face o distincţie netă între Franţa oficială şi Franţa reală. Franţa oficială este republica de fiecare zi care discută la Palays Bourbon şi e tutelată de spiritul universalist degenerat în internaţionalism al revoluţiei dela 1789. Franţa reală e ţara, sunt francezii profund ataşaţi de tradiţiile glorioase, de cultura, de istoria şi destinul patriei. Două feţe, două voinţe, două tendinţe contrarii şi ireconciliabile. După o sută cincizeci de ani, diferenţierile acestea ideologice s'au cristalizat în doctrine şi în programe politice: drepta şi stânga.

Informaţiile acestea sunt utile dar nu sunt suficiente. Franţa e niţel mai altfel decât imaginea ei literară. Fizionomia ei e destul de complicată şi în orice caz nu dela Bucureşti o poţi contura. Căci a vorbi despre guvernele dela Paris că sunt o tristă moştenire a revoluţiei care a dus pe eşafod pe Ludovic Capet, care a torturat pe Maria-Antoaneta, a distrus Lyonul, a ucis mii şi mii de oameni cu mâna lui Fouché, Robespierre, Danton, sau a te mulţumi să râzi cu Goethe în „Cetăţeanul general" de personagiile groteşti dela 89, — nu e de ajuns atât ca să ai o idee completă despre Franţa oficială. După cum e ridicol să-ţi închipui că dacă dai o telegramă domnului de La Roque, gata: ai în palmă Franţa reală...

Eu am stat la Paris aproape trei săptămâni. Am profitat de acest timp şi am căutat să aflu ceva, să văd, să înţeleg, să descopăr mai ales cele două Franţe deosebite pe care le ştiam din litera cărţii Deziluzie. Cu Republica oficială nu m'am întâlnit. Iar ţara reală era ocupată cu certurile şi cu procesele.

Am renunţat atunci la ajutorul vechilor lecturi şi am pornit să văd şi să verific oameni şi lucruri, cum se spune, pe teren. Am isbutit astfel să mă descurc mai uşor şi să-mi dau seama mai bine de configuraţia politică a Franţei. Că, în definitiv, distincţia pe temei politic se face.

Despre problema comunismului voi vorbi altădată. Acum vreau să vă înfăţişez pe cât voi putea în aceste coloane situaţia dreptei franceze.

CA LA NOI

Să nu fim trişti. Spectacolul naţionalismului francez e aproape la fel cu acela pe care-l dau de câtiva ani încoace naţionaliştii români. Naţionaliştii sorei noastre mai mari se contestă reciproc şi se înjură cu frenezie între dânşii. Intre formaţiunile lor sunt prăpăstii greu de trecut. Nu atât din cauza principiilor, cât mai ales din cauza persoanelor. Procesul colonelului de La Rocque a arătat foarte clar lucrul acesta. Ziarele patriotice sunt pline de injurii şi de proteste. La Rocque în „Petit journal" organul oficios al partidului social francez, înjură pe Tardieu, pe Daudet, pe Maurras, care s'au asociat, spune colonelul, într'o bandă care conspiră împotriva lui din invidie: „Vor să-mi smulgă şefia şi partidul — asta e tot".

Iar „l'Action française" tribuna monarhiştilor, scrie în fiecare zi: La Rocque a trahi şi reproduce în capul paginei cuvintele fostului prim-ministru al republicei, d. André Tardieu: „Politiquement, je tiens M. de La Rocque comme traître à ses troupes". Revista „Choc" cel puţin nu are decât obiectivul acesta: distrugerea colonelului de La Rocque. Şi de când a fost descoperită conjuraţia cagularzilor şi a fost arestat ducele Pozo di Borgo, acuzaţiile contra şefului partidului social francez s'au înteţit: „La Rocque a inventat această afacere ca să se răzbune împotriva adversarilor săi. La Rocque s'a dovedit încă odată unealtă a guvernului".

Din redacţii polemica a coborît apoi pe ziduri şi în subteranele metroului. Unde creta regalistă a însemnat entuziasmul cameloţilor pentru Maurras, coloarea larocqiştilor a tras câteva linii de ură şi a adăogat: „Vive La Rocque" pentru ca altă cretă să adauge în continuare „au pilori"...

Spectacolul acesta, cum era de aşteptat, dă o mare satisfacţie marxiştilor. Ei stau deoparte şi îşi freacă mâinile.

Cel care va profita de pe urma lui, fiindcă stă în afara scandalului, va fi Jacques Doriot şi partidul popular francez de sub conducerea acestuia. Desamăgiţii şi revoltaţii vor îngroşa rândurile doriotiste.

Am vorbit cu studenţi, cu muncitori, cu librari, cu negustori, cu tot felul de oameni. Cuvântul lor cade ca o ghilotină de indignare peste capetele conducătorilor naţionalişti: „salles". In loc să-şi dea mâna, în faţa primejdiei, domnii se târăsc pe scările camerei corecţionale...

GRUPARILE POLITICE

Dincolo de procesul acesta cu atât de dureroasă repercusiune în opinia publică, grupările politice naţionaliste înaintează pe loc.

Regaliştii domnului Maurras sunt priviţi ca nişte romantici. Franţa, îmi spunea un distins intelectual şi maurrasian, încă nu e destul de sătulă de regimul republican ca să dorească un regim monarhic.

Şi e adevărat. Dacă n'ar fi d. Maurras, n'ar exista nici cameloţi, nici mişcare regalistă. Imensul prestigiu intelectual al bătrânului doctrinar monarhist, el singur susţine toată mişcarea dela „l'Action Française".

Nici aici nu e pace. D. Maurras e în conflict cu contele de Paris. Contele de Paris, descendent din şirul celor 40 de regi, era până aci candidatul maurrasiştilor la Tronul Franţei. El s'a apucat însă să scrie o carte „Le proletariat" în care se dă de partea plebei. „Eu nu concep monarhia, spune principele, decât cu o bază muncitorească şi ţărănească". Iar în aproape 200 pagini el face procesul liberalismului individualist, al capitalismului exploatator şi se declară pentru statul corporativ „al cărui scop este de a realiza contrariul injustiţiei la care s'a ajuns astăzi: să constrângă, de aci încolo, capitalul să joace adevăratul său rol, punându-se în serviciul muncei".

Cartea semnată: Henri, comte de Paris a făcut senzaţie. In scurt timp a ajuns la a 37-a ediţie. Dar regaliştii dela „A. F." care sunt într'un fel conservatori, sunt nemulţumiţi de ideile ei progresiste.

Zilele trecute ruptura dintre conte şi d. Charles Maurras a devenit publică.

Monarhiştii au rămas fără candidat, iar candidatul, deocamdată, fără susţinători.

Colonelul La Rocque şi-a sdruncinat situaţia în partid. Procesele dela Lyon şi dela Paris i-au cam şifonat prestigiul.

Partidul social francez este însă actualmente cea mai serioasă forţă naţionalistă a republicei. Democrat, republican, anticomunist şi ataşat ideii de pace, el e din toate punctele de vedere pe placul francezului catolic şi patriot. In politica externă p. s. f. este singura organizaţie de dreapta care vrea să păstreze amiciţia şi colaborarea cu ţările din Mica Inţelegere.

Notaţi bine lucrul acesta.

Jacques Doriot este o forţă în creştere. Ieşit din şcoala comunistă, el ştie cum să lucreze. Nu-i scapă nicio problemă de interes general neexaminată. Unde e vorba de categorii numeroase de funcţionari, muncitori, etc. Doriot e acolo. Fiecare nemulţumire e un vot.

In politica externă, doriotiştii sunt pentru o înţelegere nemijlocită cu Germania şi Italia.

Să nu credeţi însă că ei au scăpat oricărei critici. Partidul popular francez, mi-a declarat librarul dela Saint Germain dela care m'am aprovizionat cu cărţi antimarxiste, este, în slujba marei industrii. Francezii îl suspectează: e partid fascizant.

Trebue să vă mărturisesc că de când urmăresc „La Liberté", oficiosul zilnic şi celelalte două foi săptămânale ale lui Doriot: „Emancipation nationale" şi „Jeunesse de France" — n'am văzut nicio virgulă fascistă. Am văzut însă că Jacques, cum îi spun familiar partizanii, supralicitează pe comunişti.

Mai există şi alte bisericuţe naţionaliste în Franţa: „partidul naţional şi social" al d-lui Taittinger, care arborează un fel de naţional-socialism fără svastică; partidul fasciei franceze condus de Jean Renaud, care este şi directorul gazetei „La solidarité française" (Partidul acesta e filoitalian, antimasonic şi antisemit. Păcat că d. Renaud e de unul singur...) Vin apoi micile reviste naţionaliste în ale căror redacţii se constitue şi se desfac săptămânal diverse partide reformiste: „Le Grand-Occident" foae antimasonică; „Revue internationale des sociétés secrètes" care e buletinul bimensual al legii anti-judeomasonice „Franţa Catolică"; „Occident" — gazeta bilunară a prieteniei franco-spaniole; „La juste parole" revistă catolică pentru... apropierea judeo-creştină şi combaterea antisemitismului. (Din grupul acesteia fac parte: Jacques Maritain, François Mauriac, şi o mulţime de preoţi superiori catolici).

ROMANIA DISPRETUITA

Am lăsat să vorbese la urmă despre o chestiune dureroasă. Dureroasă în special pentru noi naţionaliştii români.

Vineri 19 Noembrie revista „Je suis partout" a organizat o conferinţă publică. Redactorii ei la astfel de reuniuni vorbesc despre ce se pricep. Unul, dacă e istorie ca d. P. Gaxotte, vorbeşte despre falsificarea istoriei Franţei, altul ca tânărul Cousteau înfăşură Universul într'o frază. In Vinerea aceea, însă, „partout"-ştii au renunţat la subiectele de specialitate şi au atacat cu toţii România în calitate de naţionalişti: „România, această ţară cerşetoare despre care 75 la sută dintre dv., nu ştiţi nici unde vine pe glob; România, această ţară făcută de noi cu proces-verbal; România a cărei întregire se datoreşte numai soldatului francez; România, care e tot atât de inconsistentă ca şi Cehoslovacia, România aceasta ne costă prea mult şi e un balast; ce ne foloseşte nouă această alianţă inutilă dela capătul pământului? Interesele Franţei sunt aici în Occident; nu ne trebue alianţe sentimentale; noi vrem înţelegere şi colaborare cu Germania, Italia şi ceilalţi vecini".

Cu astfel de amabilităţi ne-au gratificat prietenii naţionalişti dela „Je suis partout" prietenii pe care noi îi ridicăm în slăvi la Bucureşti şi cărora le facem atâta reclamă pentru revista lor aproape disparentă în Franţa.

M'am gândit întâiu să trec sub tăcere acest penibil incident. Era o durere care rămânea îngropată în mine şi de care nu ştiau decât cei câtiva români dela Paris, martori ai scenei. Dar conştiinţa mea mi-a spus că fac rău. Aşi fi păcătuit faţă de atâta lume care crede în scrisul sincer şi cinstit al nostru, al celor de aici, şi m'aşi fi simţit pentru totdeauna vinovat faţă de toţi românii pe care i-am îndemnat printr'o reclamă largă de fiecare săptămână să citească revista „Je suis partout".

Domnii dela „je suis partout" sunt nişte ignoranţi şi nişte ingraţi.

De azi înainte revista aceasta muribundă nu mai are ce căuta în casa lui „Sfarmă Piatră".

Al. Gregorian

Numărul viitor
(107) al revistei
SFARMA PIATRA
VA APARE LA
20 DECEMBRIE

Intocmit în respectul nostru de totdeauna pentru cetitor, acest număr va reproduce UN CELEBRU TABLOU DIN GALERIILE LUVRULUI şi va avea UN MATERIAL BOGAT ŞI VARIAT IN INTERIOR.

REŢINEŢI-L DIN VREME LA CHIOŞCARUL DV.

Acesta va fi numărul nostru de Crăciun.

Mişcarea studenţească de eri

Pentru cei care au trecut prin viața studențească de după răsboi, luna Decembrie e un prilej de amintiri răscolitoare. Oricât s'ar scurge anii cu fâlfâiri de adio și triste înțelesuri, întâlnirea unei date care a avut scăpărare de fulger în adâncurile vieții noastre, actualizează tinerețea de ieri cu tot sbuciumul și elanurile care o însuflețeau. Nu sântem prea departe de zilele acelea și nimic nu s'a schimbat din firea noastră de-atunci, — dovadă e atitudinea nesovăitoare cu care stăm permanent în paginile acestea, — dar parcă s'au schimbat vremurile și de-aceea ne place mai mult trecutul. Sântem prezenți la comemorarea frământărilor din Decemvrie; să ni se ierte însă regretul că nu mai găsim farmecul de altădată și că nici nu ne putem acomoda la spiritul unor simple comemorări. Mișcarea studențească, aceea care a fost, a avut un mers al ei năprasnic. Era o distincție a studențimii române creștine. Pornea din universități și din inimi curate de flăcăi, cu rădăcini în carte și în istorie. O condiție esențială pentru a te putea încadra ei, era aceea de a fi student. Cine se dovedea că nu are acest titlu, era socotit ca intrus și scos din rânduri. Se găseau mulți cu studiile neisprăvite care, în mod sincer, sau din alte motive, ar fi vrut să lupte în frontul studențesc, dar lucrul acesta nu le era îngăduit. Mișcarea studențească era a studențimii universitare și nu admitea niciun fel de amestec care să nască vre-o confuzie.

De ce această strictă delimitare, când — mi-ar spune un prieten mai tânăr, — n'ar fi fost decât în folosul mișcării ca ideia s'o îmbrățișeze cât mai mulți? Pentrucă altfel ar fi ieșit un compromis cu variațiuni pe diferite teme, cu preocupări inegale și cu o pluralitate de interese și aspirațiuni.

Momentul când a început mișcarea studențească și timpul care a urmat, a fost parte neprielnic pentru afirmarea ei. Generația răsboiului se afla la cârmă și era destul de orgolioasă ca să nu admită că s'ar mai putea ridica alta cu o misiune care s'o scoată din actualitate. Era un consens general că se poate dormi în liniște pe căpătâiul victoriei și generația aceasta se socotea privilegiată de istorie să facă epocă, lucru foarte firesc din punctul ei de vedere. Tineretul, în niciun caz nu avea drept la cuvânt. Și totuși, peste considerațiile acestea, el a început să vorbească despre o primejdie gravă, care e gata să pună în cumpănă existența neamului, primejdia jidovească. Alarma tineretului denunța o realitate care era aceeaș ca și cea din zilele noastre. Nimic n'a părut, însă, mai nejustificat și mai împotriva rânduielilor în care se complăceau toți, ca semnalul acesta. Prezența jidovilor era destul de numeroasă și atunci, atotputernicia lor era de netăgăduit și românii se găseau în aceeaș stare de sufocare. Și totuși, primejdia n'au simțit-o decât studenții — vorbim, ca organizație de corp, ca spirit de colectivitate, — ceeace înseamnează că la data aceea, sensibilitatea națională își avea expresia în cugetul lor. Mișcarea a născut un nou ideal: acela de a ne desrobi de sub călcâiul jidănesc. Dar idealul acesta îl legitimau datele istoriei noastre, contactul cu realitatea și pe de-asupra puritatea de suflet a celor care îl găseau necesar. In afară de studenți și de câteva personalități consacrate printr'o ținută fără reproș, fapt pentru care au și intrat în dragostea și admirația tineretului, cine mai avea la îndemână căile de a merge la înțelegerea noului crez? Precum s'a văzut la timp, aproape nimeni! Ce se întâmplă astăzi, e cu totul altceva și nu e de natură a ne creia speranțe, oricât de sgomotoși ar fi unii domni, pe care la nevoie îi putem confrunta cu propria lor biografie.

Studenții, și numai ei, erau deci în momentele acelea centrul de sensibilitate cu reacțiune promptă. Nici nu se putea altfel.

Și mai era încă ceva. O generație când se definește, când iese din anonimat, n'o face nici cu concursul bătrânilor și nici prin colaborarea tuturor categoriilor care o compun. Sarcina cade în seama elitelor ei.

Studențimea de după răsboi s'a găsit într'un proces cu realitățile și într'o misiune pe care i-o încredința destinul. Ea își creia un rost în istorie, își afirma existența ei proprie pe un plan de diferențe categorice și deci era în imposibilitate ca să aibe alianța cuiva. Cum înțelegea lucrurile, se vede astăzi din larga adeziune a altora care s'ar putea chema imitație, sau și mai rău. Dar în clipa aceea de precizare, trebuia să privească numai la steaua ei, să nemulțumească pe unii, să irite pe alții și să-și clocotească avânturile, în cercul strict al familiei sale. Altfel, nu putea fi vorba de o generație, fiindcă, sau n'ar fi isbușit din anonimat, sau dacă ar fi isbutit pentru un moment, amestecurile de orice fel ar fi ucis-o prin confuzii și inevitabile cedări.

Dar pe vremea aceea, mișcarea tineretului, cu toată perzistența și forța ei de afirmare, nu era luată în considerație de către teoreticienii zilei, nici măcar ca un fenomen social. De generație nici nu putea fi vorba. Simțeau, într'adevăr și alții nevoia unei apariții, dar aceasta o pregăteau în laborator, americănește, niște filosofi de-ai noștri. Cu toate căutările, însă, pe la alții și prin diferite continente, cu toate chinurile facerii, nu s'a născut nimic de-acolo de unde se trimeteau vești disperate. Generația adevărată nu era decât „o mână de haimanale, o ceată de huligani ticăloși".

Huliganismul nu putea fi totuși tăgăduit. Dacă prin el se înțeleg actele de violență, apoi era un atribut real al mișcării. Dece? Pentrucă mișcarea avea caracter revoluționar și înțelegea să uzeze de toate mijloacele, — mai ales când argumentele ei erau nesocotite, — pentru a înlătura o stare de mare primejdie națională. Drepturile unui neam se afirmă cu tunul când e nevoe, și cum dulcea nepăsare oficială ne ducea în orgii democratice la prăpastie, studențimea trebuia să asculte de această lege categorică. Ea era expresia energiei naționale și năzuia să fie expresia propriei sale țări, în virtutea căreia se dovedise necesară. Forța îl definea bărbăția și sentimentul de demnitate fără de care n'ar fi putut să dureze.

Săvârșea acte de violență? Desigur: oridecâteori se producea vreo provocare, vre-o infamie, nu se da în lături dela datoria de a se apăra, de a reacționa. Avea mulți, foarte mulți dușmani și fiecare trebuia să fie pus la locul lui.

Vedeți, astăzi stau cu mâna pe steag atâția dintre asupritorii de ieri — în paguba mișcării de sigur, — dar se chiamă că sânt amici și nu mai sunt dușmani...

Drumul s'a croit cu anevoință și cu suferințe grele. Iată, la începutul acestui Decembrie s'au împlinit zece ani dela cel mai grandios moment al mișcării studențești: congresul dela Oradia Mare. S'a spus că d. Guță Tătărescu, foarte abil încă depe vremea aceea avea un interes la care urmărea să solidarizeze și studențimea. O fi încercat omul; fiecare e dator să încerce. Dar dacă a fost așa, lucrurile i-au ieșit de-andoaselea. Niciodată studențimea nu s'a arătat mai împătimată de visul ei ca în marea adunare dela Oradea. Crezul i-a rămas neclintit și neclintite i-au rămas cererile. Pe urmă, când a venit ceasul să răspundă la provocările jidanilor și ale comuniștilor, furia ei a fost ca o rostogolire de stânci. Și-a afirmat demnitatea cu bărbăția legendară a românului. Și drumul întoarcerii, a fost un chiot de biruință, prin inima Ardealului, cu semne pentru alt început, de care trebuiau să-și dea seama dușmanii cocliți în ură și venin.

Dar parcă atunci, mișcarea studențească și-a trăit în chipul acela patetic și extraordinar, finalul care nu trebuia să vie. Prigoana autorităților deslănțuite îndată după congres în forme tiranice și diferitele măsuri de aparentă protecție au pus-o în imposibilitate de a mai continua pe culmile la care o ridicase congresul dela Oradea.

Astăzi, există o mișcare a tineretului, de proporții impunătoare, există organizații minunat închegate și e un duh de nădejde care plutește în tot aerul țării, dar nu mai este mișcarea studențească de ieri, cu spiritul ei de corp academic, cu problemele și adunările ei, cu iureșul năprasnic și huliganismul care-i făcea nopți amare lui Honigman și fraților săi... Lumea studențească e împărțită după simpatii, face politică cu aprigă vânjoșenie și nicăieri nu se mai aude cântându-se:

Studenți creștini din România Mare
Se'mbracă 'n doliu neamul românesc...

A trecut în uitare cântecul care oricum, e imnul revoluției noastre studențești și evoacă mult sbucium, mult entuziasm și foarte multe pușcării... A trecut în uitare însăși mișcarea și toate biruințele ei.

Pan. M. Vizirescu

Anunțăm pe cititorii și prietenii noștri că după o muncă de o jumătate de an am isbutit să realizăm un calendar care e o minune a technicei grafice și a artei.

CALENDARUL „SFARMA PIATRA"

e sub tipar și va apare în curând.

1938

Intr'un elegant volum de peste 200 pagini lumea naționalistă va găsi articole scrise de cele mai frumoase talente ale noastre, bucăți literare, statistici documentare, informații ample asupra tuturor mișcărilor naționaliste din lume, reproduceri în culori după tablouri de artă, caricaturi, etc., etc.

APARIȚIA CALENDARULUI „SFARMA PIATRA" pe 1938 va fi un mare eveniment.

Povestea unei pipe vagabonde

Știți că d. Vaida a fost cândva național-țărănist. E un fapt care rimează atât de prost cu atitudinea d-sale de acum, încât lumea s'a obișnuit să-l uite. Căci d. Vaida e azi numai național, țărănismul pe care l-a arborat destul de revoluționar odinioară rămânând undeva în urmă, printre catastrofele trecutului. Recunosc, e foarte incomod să amintești trecutul unui om politic, însă prezentul, această oglindă schimbătoare prin care te vede lumea, nu e decât o anexă minoră a trecutului. Așa încât asemenea recapitulări, dacă nu sunt totdeauna plăcute, rămân mereu adevărate și inevitabile. Inchipuiți-vă cât de tragic ar fi și cât de neplăcut pentru leaderii vieții noastre politice, o recapitulare cotidiană a trecutului lor. Pentrucă în acest trecut al lor se închide caravana anilor de rușine a democrației noastre post-belice. Ce afaceri uriașe s'au creiat în trupul tânăr al României Mari, ce mușamale abile i-au acoperit rănile, ce mâini prea lungi i-au golit buzunarele, ce vorbe inutile i-au sfâșiat timpanele! E o istorie poate în aceste două decenii de stăpânire democrată — și e mai puțin decât o istorie.

D. Vaida e un om politic. Și oamenii politici au o caracteristică dominantă, așa cum are fiecare specie zoologică pentru a se deosebi de celelalte: se pretează minunat de ușor la caricatură. Câteva semne distinctive le conturează personalitatea, ca o continuare vizibilă a coordonatelor sufletești. Astfel d. Maniu poartă un guler scrobit care-l definește în întregime; d. Madgearu un bot lacom și o pereche de ochelari care-i ascund ochii; d. Mironescu o chelie elocventă; d. Mihalache o pereche de ițari și o cămașă exteriorizată frenetic și care-l trage înspre colnicele natale unde e mult mai nimerit să o poarte; d. Vaida în sfârșit, o perucă leonină și o lulea. Pentru a înțelege uimitoarea însemnătate a acestui semn particular, trebuie să vă dau mai întâi o definiție precisă a lulelei. Luleaua e un instrument, după ultimele cercetări etnografice, care servește drept intermediar între om și tutun. Este deci o pavăză între conservatorismul buzelor și revoluționarismul tutunului aprins. S'ar mai putea spune, printr'o metaforă, că pipa bună trece primejdia rea. Sau că pipa e un paratrăznet domestic și mișcător.

Acum, se înțelege destul de bine că gulerul scrobit al d-lui Maniu își are rostul lui în definirea personalității înțepenite care-l poartă; că ițarii și cămeșa fluieră 'n vânt a d-lui Mihalache și-a învins stăpânul trimitându-l de unde a venit.

Insă despre pipa d-lui Vaida s'ar putea spune cu acelaș succes și privită prin prisma definițiilor de mai sus, că îl demască pornirile intime, că ni-l înfățișează adică, așa cum d-sa n'ar vrea să-l vedem? Voiu încerca să răspund printr'o frescă istorică.

D. Vaida a fost înainte de războiu un bun patriot și un om cumsecade. Om cumsecade e și acum, însă atunci probabil că nu trăgea din pipă. D-sa ne mai spune că a fost și francmason din nevoia de a apăra mai bine interesele Ardealului, ceeace nu ne-ar împiedica să-l simpatizăm, cu toate că Horia deși a apărat cauza ardeleană, cu cel puțin tot atâta vitejie ca d. Vaida, n'a fost francmason. Aici însă e chestie de nuanță personală: Horia a fost numai patriot; d. Vaida, patriot și FRANCMASON.

Interesant e că din faza patriotică d. Vaida a căzut în transa țărănistă. Cum? Dece? Căutați răspunsul în enigma pipei. Ce e național-țărănismul și ce a însemnat pentru țară perioada lui de guvernare, e inutil să recapitulez. Ceea ce-i dureros de semnificativ pentru cariera de astăzi a d-lui Vaida, e simplul fapt al participării la hărțuiala iudeo-țărănistă.

N'a trecut mult dela aceasta și d. Vaida a intrat cu pipa în naționalism. Un naționalism furtunos și năvalnic, antisemit și extremist, care ridicase țara în picioare și dăruise atâta spaimă și atâta curaj în acelaș timp unui cetățean de rit mozaic încât el întâmpinase pe d. Vaida, în drumul glorios dela gară spre calea Griviței, cu ouă clocite. Gestul s'a dovedit inutil și necugetat. Probabil că cetățeanul de rit mozaic pierduse contactul cu oculta iudeo-masonă.

O parte din tineret a crezut fanatic în minunea acestei reinvieri. Alții, cei cari s'au abținut, s'au dovedit însă înțelepți. Pe aceștia din urmă i-a avertizat pipa.

Ce mai e azi flacăra înaltă a lulelei valahiste, cred că nici d. Vaida nu știe cu siguranță.. In cartel cu democrația, mână 'n mână cu cei pe care i-ai fluerat ieri, valahismul s'a transformat în tampon. Intre nevoia de liniște a guvernului și între setea de răscoală a opoziției, trebuia un amortizor, un ceva inform și neprecizat care să cuprindă totul și să nu spună nimic. D. Vaida mai e sau nu francmason? D. Vaida mai e sau nu antisemit? D. Vaida mai e sau nu pentru numerus valahicus? Mai este adică naționalist? Sau d. Vaida a rămas un filosemit, un om setos de gloria mandatelor parlamentare, un simplu exponent al poftelor partizanilor, adică un democrat? Un asemenea conglomerat, adunat din resturi ideologice și fărâme politice, un asemenea tampon cu prestigiu trebuia guvernului. Un instrument care să servească drept intermediar și calmant între focul primejdios al opoziției și liniștea sensibilă a guvernanților. O pavăză între revoluționarismul tutunului aprins și conservatorismul buzelor. Iată destinul unei pipe și semnificația ei.

Vinilă Horia

Pe pielea ăstuia se fac toate târgurile politice.

Caducitatea revoluţiei bolşevice

Revoluția bolșevică a fost concepută pe dimensiuni aproape incomensurabile. Pentru cine cunoaște cît de cât principiile fundamentale ale marxismului faptul acesta intenționat nu surprinde și nu-i deloc paradoxal. Dimpotrivă, el capătă o perfectă îndreptățire logică.

Rusia țaristă din punct de vedere social și economic era țara cea mai puțin pregătită în fața unei eventuale instaurări de regim proletar. Lenin, grație intuițiilor lui de o satanică genialitate, a bănuit toate greutățile pe care o asemenea răsmeriță catastrofală trebuie să le întâmpine în procesul realizării ei politice. Mai mult decât o reformare ortodox doctrinară, revoluția din Octombrie 1917 a fost opera personală a lui Lenin, adică actul individual al unui singur om, sortit să se sfârșească odată cu dispariția fizică a celui ce l-a inițiat și i-a dat vigoare vremelnică. Intâiul și cel mai puternic argument care determină orice minte curățită de perimate prejudecăți să constate caducitatea imperiului roșu dela răsărit. Intr'adevăr, acest infinit ținut al terorii și al ferocității absolute nu prezintă astăzi nici o ideie nici o justificare programatică. Intr'o țară în care domină arbitrarul și violența cu orice preț, nepusă în slujba unui gând și neimpusă de fatalitatea imanentă a împrejurărilor istorice, cine mai poate invoca logica unui sens colectiv sau linia unei deveniri?

In primul rând, Rusia de dinaintea războiului se opunea într'un raport de ireformabilă antinomie față de însăși rosturile profunde ale dialecticei comuniste. Lucrurile dealtfel, sânt bine precizate încă de mult.

Biruința marxismului necesită ca o condiție sine qua non un teren social în care în prealabil, capitalismul să se fi copt, să-și fi istovit cu alte cuvinte izvoarele hrănitoare până la extenuare. Marxismul prinde rădăcini adânci în pământul gras al prosperității burgheze. El se naște chiar datorită acestei nelimitate prosperități. Victoria proletariatului este chemată să continue într'un ritm nou frenezia liberalismului ajuns la ultima să expresie economică, servindu-se tocmai de armele vechiului sistem pentru a cuceri astfel independența clasei exploatate.

In Germania ascendentelor avânturi industriale, Marx vedea apropiata izbândă a materialismului istoric. Profetul himericei religii distructive s'a înșelat. Fără îndoială că în Germania, curentul socialist radical inspira cercetătorului copleșit de iluzii, fantastice nădejdi. Ospățul bucuriei însă, s'a sărbătorit prea repede. Germania părea la un anume moment împinsă pe panta destrămării revoluționare. A fost doar o criză efemeră care a înlesnit pregătirea germinativă a reacțiunii regeneratoare.

Patriei industriale i s'a substituit patria primitivismului agricol: muncitorului din fabrică mujicul stepei. Ceeace a rezultat din monstruoasa înlocuire de „termeni" și de obiective constituie întreagă drama compromisului sovietic.

Actuala înfățișare economică, socială și politică, din colosul răsăritean se plasează exact la polul contradictoriu al imperativelor marxiste. Lumea se miră deși consecințele erau ușor de bănuit.

Uniunea Sovietelor utilizează cele mai specifice mijloace capitaliste de intimidare a economiei mondiale. Dumpingurile, acele celebre lovituri de teatru care s'au implântat în vidul grotesc al zădărniciei, ce sânt oare altceva decât modalitățile și subterfugiile unei burghezii atotstăpânitoare?

Sub aspect social, în paradisul roșu al despotismului stalinist, s'a alcătuit o pătură parazitară hibridă, biurocrația, care se ridică la cinci milioane de funcționari administrativi. Proprie formațiunilor democrate, biurocrația promovează un principiu și un stil de viață împotriva căruia se răsvrătește marxismul teoretic cu toată furia pasiunii de exterminare.

In ce privește latura politică a Uniunii Sovietice de astăzi, trebuie să spun numai decât că noțiunea de stat a fost înzestrată cu o sumedenie de atribute absolutiste pe care nu le-a avut nici în epoca de glorie a monarhiilor de origine divină. Statul este totul acolo iar totul: împăratul secerei și al ciocanului cu stea — Iosif Visarion Djugajvili zis Stalin.

Marx și în deosebi exegeții săi au risipit inepuizabile argumente spre a dovedi superstițiile primejdioase ale bătrânelor legislații dintre care prima și cea mai demnă de ucis e statul. Și iată că neștiutorul de carte, georgeanul cu cinci clase seminariale, vine și răstoarnă eșafodajul ideologic al doctrinarilor, instaurând forța supremă a statului și acordându-i din belșug nimbul dictaturii sălbatice. Intrebați-vă și d-voastră ce ar rămâne din edificiul de carton udat cu sânge pravoslavnic al Sovietelor dacă într'o bună zi ar dispare, ca prin vrajă, teribila siguranță geenrală a G. P. U.-ului alături de care veghează, asemenea unui câine păzitor, justiția militară, iar deasupra tuturora figura de Cezar plebeu a lui Stalin.

Pretinsa revoluție bolșevică a investit cu prestigiul legalității juridice ceeace marxștii combat ca fiind emanația putredului regim al exploatării burgheze.

Haosul sovietic să nu ne înfioare ci să ne bucure. El prevestește un final în urma căruia ceva nou se va ivi. Ce anume, Dumnezeu știe. Căci întocmai după cum permanentizarea învolburării neputincioase a comunismului înstrăinat ar fi o crimă, tot așa visul restaurării țariste este o aberație. Vremea cere soluții creatoare. Țarismul și bolșevismul sânt copiii vitregi ai aceleiași minciuni utopice, ramuri ale aceluiaș copac devastat de viermi și cu măduva otrăvită.

Septimiu Bucur

Pe culoarele Universităţii din Iaşi

— Cunoaşteţi bine Iaşul?
— Foarte puţin; nu sunt din partea locului...
— Nu?
— Nu.
— Şi nici moldovean nu sunteţi?
— Nici.
— Urmaţi cursurile aici?
— Nu mai sunt student...
— Dar aţi fost?
— Se 'nţelege!...
— Unde?
— La Bucureşti.
— A! Aţi terminat!
— Da, am terminat, acum de curând (adaog eu, nu cumva interlocutoarea mea să mă creadă... înaintat în vârstă).
— Vă faceţi seminarul la noi?
— Nici asta.
(Aci, convorbitoarea se opreşte — o studentă din anul I — neştiind poate ce să creadă... Observ totuşi că nedumerirea i se transformă într'un oarecare respect: ceva din stima pe care o acorzi în mod gratuit celui, numai pentru că a parcurs calea pe care tu abia o începi... Mă simt foarte măgulit).
— Veniţi pentru prima dată?
— Nu, pentru a treia oară.
— Atunci, tot cunoaşteţi ceva din frumuseţile Iaşului...
— Da, numai, vedeţi, am stat câte puţin: vreo patru zile în Aprilie, vreo două la sfârşitul lui Octombrie, adică acum acum o lună — când am vizitat Bojdeuca lui Creangă (despre care am scris în Sfarmă Piatră, complectez eu în gând, mirat încă că duduia nu ştie despre acest eveniment!) şi zece zile acum, cu care ocazie am fost de am văzut Mitropolia, Trei-Ierarhi, Palatul justiţiei, Cetăţuia, Galata...
— O! prea destule... Eu nici atât!
— Cum asta?
— Sânt venită de curând.
— Vasăzică, nici dumneata nu eşti ieşeancă?
— Şi nici moldoveancă...
— Mai ca-mi venea să cred, dar nu chiar dela început; ghici după ce?
— ?!
— După pronunţie, duduie.
— A, da.
Drept argumentare a impresiei mele, la capătul culoarului apare chiar în acel moment un grup de studenţi şi studente — toţi veritabili moldoveni. Vorbele ajung până la noi, clare, ca pe fir de telefon:
— Măi, o intrat Petrovici?
— Da eu d'un să ştiu? De venit o vinit: l-am văzut eu.
— Intrăm peste el?
— D'apoi, sigur că intrăm.
Intreg grupul intră. Prin crăpătura uşii zăresc pe d. Petrovici, aplecat puţin peste catedră, subliniind în aer cu mâna înţelesul cine ştie cărei forme de silogism, zvâcnind apoi spre fundul sălii de parcă aruncă în sbor perechi de porumbei...
— Aţi observat particularităţile? mă adresez duduii după ce uşa se închide.
— Da. Toţi vorbesc aşa pe aici.
— Dumneata nu intri la oră?
— Nu, pentrucă nu urmez filosofia. M'am înscris la romană.
— Se vede că vă place poesia...
— Mult de tot. Numai, n'o să mă specializez în filologie... ca dumneavoastră, dacă-mi e permis să conchid din felul cum urmăriţi particularităţile linguistice.
— Cu mine? Vă înşelaţi! O detest! — strig eu cu accent dictatorial (sigur că de-ar fi fost de faţă Septimiu Bucur, m'ar fi aprobat şi el). Destul bun simţ, să ai, duduie, şi observi uşor particularităţile de care aminteşti dumneata...
— Şi ce treabă aveţi tocmai la Facultatea noastră?
— Vreau să citesc ceva — zic eu la întâmplare... Eşti bună să-mi arăţi unde e biblioteca?
— Chiar acolo merg şi eu... E sus, la etaj.
Ne îndreptăm spre scară. Pe lângă noi trec grupuri gălăgioase de studente. Băeţii sunt mai rari, şi pironiţi în dreptul ferestrelor, fumând, ori având privirile aţintite în zări, — căci o parte din inefabilul universităţii ieşene îl constitue minunata poesie ce se desfăşoară dela picioarele zidurilor şi până departe: colo, pe vârful dealului de vis-à-vis, observi Galata, mai incolo Cetăţuia — ale cărei turnuri le absoarbe parcă albastrul cerului—, Valea Tătăraşului, ori pâlcurile de păduri ce aşteaptă cerneri de zăpadă... Frumuseţea naturii şi amintirile trecutului te întâmpină la fiecare rotire de ochi. Senzaţia acestui inefabil o ai din plin când te afli pe culoarele şi în sălile de sus.
Urcăm scara.
Deoparte şi de alta a treptelor, câteva alte grupuri de studente (mai silitoare se vede treaba) aşezate jos, având servietele drept... perină, răsfoesc de zor cursurile. Aşa cum stau, ghemotite, îţi fac impresia unor fetişcane dela ţară, vrednice, de nu lasă cusătura nici când se află în lume.
Acum încotro?
— Pe uşa din stânga. Am ajuns. Intrăm într'un hall.
— Cauţi dumneata cartea la fişier, îi notezi numărul, apoi intri în sală şi o iei din raft. Eu mă duc să-l citesc pe Bacovia, că-mi place la nebunie. La revedere.
— Sărut mâinele, domnişoară. Mulţumesc frumos pentru informaţii.
— N'aveţi pentru ce.
Şi fata dispare în sala cu cărţi, zglobie ca o elevă de liceu. Eu rămân stingher, între dulapurile doldora de fişe, ruşinat de lipsa calităţilor mele de donjuan, fiindcă mă despărţisem de vioaia interlocutoare fără măcar să fiu în stare să provoc obişnuita cunoştinţă, dar mite să-i mai arăt că sunt un tânăr cu pretenţii literare, că scriu articole, că...
M'am consolat repede: nu pentru succese venisem aci, ci să vizitez Facultatea şi (chestia cu cetitul fusese numai un banc). Imi străfulgeră ideea că trebue să văd neapărat biblioteca; ce e mai interesant decât ea? Renunţ la fişier şi intru în sala de lectură: nouă, ce e drept, dar mică (pe lângă cea din Bucureşti, fireşte). Totuşi, cărţi destule. Caut din ochi pe custode: nicăeri. Observ că studenţii îşi iau singuri cartea din raft, lucru ce implică să ştii neapărat cota din fişier. Mă adresez, la întâmplare, unei alte dudui:
— Unde e bibliotecarul?
Imi răspunde pe şoptite:
— Alături. O iei mata pe uşa asta...
Ies pe uşa indicată, intru printr'alta, şi iată-mă în faţa bibliotecarului:
— Domnule, vreau să caut un cuvânt: în Dicţionarul Academiei, dacă se poate... Nu sunt de aici...
— Cu plăcere. Mergi dumneata la Institutul Filologic, la capătul coridorului, pe stânga.
— Aici nu se găseşte?
— Nu. Dicţionarele sunt la Institut...
Fugeam de filologie, şi când colo!
— Să mă duc? De ce nu? „Am de căutat un cuvânt, domnule". Formula merge; ba, în plus, capeţi şi admiraţia filologilor...
Ies pe coridor, bat la uşa din stânga, intru, salut, apoi chiar aşa zic:
— Am de căutat un cuvânt şi aş vrea Dicţionarul Academiei...
— Poftiţi, luaţi loc. Toate fasciculele le vreţi?
— Toate. Adică nu... Numai litera... B.
— Vă dau mai multe. Poate vă interesează să ştiţi şi alte expresii asemănătoare...
— Mă interesează, da.
Intr'o clipă am în faţa mea un teanc de tomuri. Caut, răsfoesc, semnez în carnetul meu, iar caut... Am grijă să trag cu coada ochiului şi la interiorul bibliotecii: mobilier curat, nou, cărţi, dicţionare peste dicţionare. Dela un timp, cercetatul cuvintelor mă plictiseşte (de fapt nu căutam nimic!) Fac teancul la loc, bag însemnările(!) în buzunar, salut şi plec.
Localul Facultăţii de Litere şi Filosofie e nou. Ştiinţele sunt în vechiul local. Cobor repede, strecurându-mă printre şiruri de studente şi studenţi, grăbindu-mă să ies pentru a vedea şi alte lucruri. Trec prin curte, pe lângă statuia lui Eminescu. Frumoasă. Curtea n'are însă nici un sens: ar putea fi transformată în piaţă, aşa cum e cea de alături, în mijlocul căreia se înalţă chipul de bronz al lui Kogălniceanu.
Sunt în sala paşilor pierduţi a vechei Universităţi — azi Facultatea de ştiinţe. Ca lungime, e cam cât sala de marmoră a Facultăţii de Litere din Bucureşti. Ca înălţime, e oribil de mică. Are aspect de gang, un aer închis, ceva de catacombă, şi — e drept — şi ceva istoric... In schimb, Aula e minunată. O adevărată operă de artă. In genul Ateneului Român. Poate numai Aula nouei Facultăţi de Drept din Bucureşti s'o întreacă în tehnică, dar nu în stil. Sălile de curs mizerabile: par clase de liceu, şi încă ale unui liceu vechi şi prăpădit. Pretutindeni miroase a mucegai...
Când să plec, sunt întâmpinat de o studentă, care, de prea multă alergătură, abia putea să mai răsufle:
— N'ai văzut-o pe Lavinia?
— Pe cine?
— Pe Lavinia Ailincăi.
— Nu.
— Am avut întâlnire cu ea şi am întârziat. Trebuia să-mi aducă nişte fascicole la Anatomie. Dumneata nu ai?
— Eu nu sunt de aici...
— Scuzaţi. Urmaţi dreptul?
— Nu... Am venit aşa...
— Credeam...
— ?
— Uite-o pe Lavinia. Mă duc...
— Poftiţi...
Ele se duc spre sălile cu miros de mucegai, iar eu mă îndrept de grabă spre ieşire.
Afară fulgue mărunt. Tramvaele urcă şi coboară pe sub poale de tei scuturaţi. Dinspre Copou, ca de pe o culme de munte, vin şiruri de care cu coviltirul ridicat. Departe, dealurile par de plumb.
Să treacă şiruri de care pe sub ferestrele Universităţii şi să vuiască a iarnă teii dela colţ — iată un crâmpei de poezie, ce numai la Iaşi se poate întâlni! De-ar ninge la noapte, să văd mâine cârduri de sănii încărcate cu lemne şi tărlii cu copiii zglobii, alunecând la vale, prin faţa Universităţii ca pe uliţi de sat! Şi un om de zăpadă, zău aşa!

Iaşi, 2 Dec. 1937.

Vladimir Dogaru

VANZATORUL DE TUNURI

NICHIFOR CRAINIC în satul meu...

Profesorul Nichifor Crainic a făcut popas de adevăr şi lumină în oraşul nou. Popas de sărbătoare căci vorbele profesorului rostite cu prilejul acesta, au însemnat mari lumini şi bucurii duminicale.

A vorbit poetul „ŢARII DE PESTE VEAC" frumos şi cuprinzător, despre un înţeles aproape religios al culturii, în sensul unei nostalgii a paradisului ce stă la origina fiecărui act de cultură, de creaţie.

Intr'o impecabilă şi convingătoare logică a ideilor a arătat Nichifor Crainic că această nostalgie paradisiacă manifestă în capodoperile geniilor precum: DANTE, HOMER, SCHAKESPEARE, DOSTOEWSKI, EMINESCU, tinde, în ultimă analiză, la un acord între om şi Dumnezeu.

Dorul, intensa năzuinţă a omului după paradisul pierdut, efortul de a şi-l apropia şi cuceri prin împlinirea operei de artă, încearcă şi împăcarea supremă a omului cu Dumnezeu. Deoarece raiul nu are altă semnificaţie decât acordul între Dumnezeu şi om, nostalgia lui implică şi această ultimă armonie.

Ne-o spune profesorul şi 'ntr'o carte crucială:

„Toată fapta, toată creaţia umană, ce umple timpul şi spaţiul acestui pământ, nu e altceva, în ultimă semnificaţie decât simularea frumuseţii inaccesibile a acestui Raiu ce dogoreşte de departe memoria ancestrală a omenirei şi înroşeşte oţelul voinţei de înălţare către el. Considerând sub acest unghiu pornirea sufletului omenesc de a se salva din moarte prin credinţa transcendentă şi operile ei, de a căror frenetică zămislire răsună veacurile şi continentele, ea ne apare ca un continuu şi încordat asalt la Raiului pierdut. Iar mai departe: *Nostalgia paradisiacă în care noi vedem principiul oricărei opere nobile — nu numai de artă, dar şi de politică, de cultură şi de toate zilele — implică posibilitatea unor acorduri de supremă armonie. Raiu înseamnă acordul perfect între om şi DUMNEZEU, între popor şi DUMNEZEU.*

Dar de aici descurge şi o sacră sarcină a creatorului de cultură. De aici şi responsabilitatea artistului în faţa lui Dumnezeu şi a neamului. Aceluia ce i-a căzut peste umeri povara geniului sau a talentului, îi e dat să tindă prin creaţiile sale la acordul între om şi Dumnezeu, între popor şi Dumnezeu. Aceasta nu înseamnă că artistul ar putea realiza suprema împăcare. Raiul se poate câştiga şi prin aceasta, şi armonia dintre om şi Dumnezeu, numai printr'o trăire Iisuisiană, strict religioasă.

Artistului e dat să tindă, să năzuiască spre Paradis, iar creaţiile lui să fie tot atâtea nobile eforturi de cucerire a Paradisului, deci, de împăcare a destinului uman cu Divinitatea. Reese clar sensul nu religios, *ci aproape religios* al culturei. Nesocotirea şi refuzul acestui înţeles religios al culturii de către creator, deviază scopurile înalte ale ei, anarhizează şi duce paşii pe căi lăuntrice, haotice.

Cu cât creaţia românească a trăit mai aproape de sensul religios cel implică, ea, cu atât a fost mai înaltă, mai artistică, mai aproape de frumos, astfel că până pela anul 1840 nu se găseşte o pagină trivială, josnică în cultura noastră dar, cu anunţarea ideilor liberale şi ateist paşoptiste, deci cu distanţarea de acel sens religios al creaţiei, trivialul şi pornografia s'au infuzat din ce în ce mai mult, atingând culmile odată cu invazia totală galiţiană.

Intr'o sepndidă şi patetică încheere, profesorul a stigmatizat indignat tot cortegiul de trivialitate a scrisului semit, şi a denunţat ca suprem comandament, pentru salvarea spirituală a ţării, stârpirea din rădăcini a literaturii iudaice.

Dar trebuie să mărturisim că rândurile de faţă nu intenţionează un rezumat al conferinţei profesorului; ar fi temerar din partea peniţei mele să-şi măsoare anemicele ei puteri cu cuvântul de foc şi plin de conţinut al lui Nichifor Crainic, aşa că intenţia unei cât de modeste dări de seamă rămâne departe de mine. Aici altceva vreau să desprind şi anume stelarul semn etic sub care se desfăşoară viaţa lui Nichifor Crainic.

Vedeţi şi d-voastră că în toiul unei campanii electorale, când marionetele vieţii noastre politice sunt trase în fel de fel de combinaţii de sforăriile turpitudinei şi compromisurilor, Nichifor Crainic, singur cutreeră ţara ocrotit doar de luceafărul celor mai curate credinţe, răspândind fascii de lumină prin toate oraşele unde cuvântul lui cade.

Şi iată cum depe ecranul actualităţii noastre unde se perindă, infernal, imaginile abjecte ale unor oameni pătaţi de malul celor mai scârnave abdicări, se desprinde luminos şi singular, Nichifor Crainic, omul care se mişcă numai sub puritatea de cristal a adevărului.

Există o situaţie paradoxală acum datorită unor stupide obiceiuri impuse de politica aşa cum e practicată la noi. Elitele sunt ţinute la periferie, iar mediocrităţile cocoţate pe culmile onorurilor şi în văzul tuturor.

In configuraţia aceasta urzită stupid de practicele în vigoare ale politicei româneşti, lui Nichifor Crainic nu i-a venit încă timpul să-şi spună cuvântul decisiv; — când limpezirea conştiinţei publice s'o împlini, iar când tineretul acestei ţări va vedea de unde poate să vină adevărata lumină, atunci, fără îndoială, Nichifor Crainic îşi va avea locul de frunte.

Deocamdată ne mulţumim a vedea în Nichifor Crainic un autentic print al spiritului şi reprezentatul celui mai pur şi mai constructiv naţionalism românesc şi creştinesc.

Traian Stoica

1 Decembrie 1937, R.-Sărat.

Nou!
VASILE MILITARU
poetul României naţionaliste
a scos
CURCUBEE PESTE VEAC
FABULE. Lei 70 volumul.
EDITURA CUGETAREA

Surprize şi numai atât?

România într'adevăr, departe de-a supăra pe cineva este ţara, poate singură din atâtea, care la fiecare clipă ne pregăteşte noui surprize, unele mai mari decât altele. Faptul acesta întrece orice răbdare şi mai ales orice bunăvoinţă din partea oricărui cetăţean cari prin mila lui Dumnezeu şi voinţa naţională se numeşte aşa de frumos, mai frumos decât orice nume: Român. Te doare până la exasperare, inconsecvenţa şi incapacitatea unor oameni, cari în numele „experienţei" şi anilor petrecuţi în „principii" şi „devotament" faţă de idealul lor şi destinul atât de cumplit al ţării lor, în care au crescut până acum.

Oamenii aceştia departe de-a se integra în tendinţele de reforme spirituale şi politice ale României noui cred cu tărie că destinul unei mari naţiuni, cum de-altfel este a noastră, se poate împiedica de-aşi urma ca drumul ei aşa cum trebue, numai prin conferinţe de partid cari au caracterul mai ales al unui elan politic ce crede că are menirea de-a elabora cu infailibilitate norme de viaţă şi conducere politică. De zece ani şi mai bine toţi strigăm parte convinşi, parte nu, că vremea pe care o trăim aparţine exclusiv tineretului, acestui focar de energie spirituală ce merge drept spre zarea atât de senină a unei noui Românii. Că acestui tineret, trebue să i se încredinţeze ziua de mâine a ţării lor, că numai ei sunt cei bineveniţi şi binecuvântaţii timpului ce se apropie, ce se lămureşte din ce în ce mai mult. Doamne de-ar fi aşa, apoi, credem că n'am mai asista la aceste scene atât de mizerabile, revoltător de mizerabile pe care fiecare moment ni-le prilejueşte, în cari toţi se vor reformatori chemaţi prin har să instruiască minţile noastre, acestea tinere şi pline de elan. Nimic nu este mai adrobitor pentru acest tineret când i se face în tot locul şi totdeauna elogiul desinteresat al lui, când este suit în slăvi de linişti şi azur şi la urmă, de-asupra tuturor lucrurilor şi aşteptărilor, acest tineret este înşelat şi trădat de buna credinţă a celor mai mari decât ei. Trebue să se ştie odată pentru totdeauna că, atunci când aceste inimi atât de curate în fapta şi idealul lor sunt neglijate de „experienţa" celor mai bătrâni, atunci toate lucrurile iau altă faţă, de care poate la urmă ne vom ruşina, dar atunci când ne vom da mai bine seama decât acum va fi prea târziu, pentru o bună şi slăvită îndreptare a lui.

Tineretul nu trebue pervertit înainte de vreme, poate niciodată, dacă cumva ne permiteţi să spunem aceste lucruri, într'adevăr mari şi esenţiale. Acei cari încearcă această experienţă nefastă şi compromiţătoare, oamenii aceştia au uitat că acum douăzeci, treizeci de ani, se chemau şi mai ales le făcea nespusă plăcere să se numească tineri. Acesta este un mit care trebue să se trăiască, să se consume cu fiecare generaţie de oameni noui, până la exterminare. Nu facem aici un elogiu al acestei admirabile şi încântătoare stări care se cheamă tinereţea, ci depunem oarecum efortul de-a participa la cealaltă stare deplorabilă a celor mai înaintaţi, de-a nu înţelege acest cumplit şi exasperat mit, de-a nu se integra vremurilor celor mai noui şi mai frumoase din câte poate are România astăzi şi mai ales va avea. Acest tineret credem că nu e de nimeni ordindit să suporte aceste momente jenante şi puţin încântătoare, pline surprize pe cari ziua de azi sau de mâine i le pune în faţă, aşa cu una cu două. Să se observe fenomenul acesta şi apoi să se judece lucrurile.

Ceiace azi se promite solemn şi desinteresat în faţa oamenilor, fără nici-o conştiinţă, mâine se renagă fără aceiaşi conştiinţă, cu suvenuri de „maturitate" şi „înţelegere".

România nu se mântueşte cu „us" şi „cus" şi cu cerul ce crezi că iese din pipa ta tiroleză, al cărei fum vrei să-l sufli în ochii cei azuraţi ai tinerilor, acestei şi mândre şi incomparabile ţări. Spiritualitatea noastră românească şi creştină nu mântueşte în iţarii cu concepţii obtuze şi limbaj oarecum format pe malurile, poate vom zice, dramatice ale Volgei şi în gândurile atât de sinistre ale „misticului" singuratec din ţinutul cu nume romantic Topoloveni. Nu ne-am mira de loc dacă pe acest cadavru l-am vedea odată în zorile unei dimineţi ieşind cu citate din şi noastra scriptură spunând că aici sunt concentrate toate crezurile şi elanurile noastre naţionale, predicând naţionalismul cel mai intransigent posibil şi sărutând pământul unde odinioară sfinţii cei fără de nume au trecut liniştiţi spre mormânt. Intr'o ţară plină de surprize, totul e posibil şi nimic numai trebue „comentat", nimic privit dincolo de vreme şi înţelegere. Oamenii aceştia se complac în acest fel de compromis ca viatori şi făuritorii de rime în cerul de imagini al lor. Acum mai mult decât oricând compromisul se naşte, creşte, şi spre nenorocirea noastră nu moare. Pentru ei acest lucru e un ideal pe care în mare parte l-a ajuns, dar numai pentru ei, şi poate dacă Domnului nu pentru totdeauna. Să sperăm că aceste momente rămân doar simple neînţelegeri de viaţă şi concepţie pur românească şi că aceste erori într'adevăr mari nu se vor mai repeta şi că tineretul acesta plin de viaţă va depăşi formula unei politici de club şi zonă sinistră de cafenea îmbâcsită de duhul cosmopolit al tuturor veneticilor.

De douăzeci de ani România aşteaptă ceasul acesta plin de nădejde şi care specifică el, ca o adevărată şi mare mântuire a acelora ce se cheamă atât de frumos români. Cu crez evanghelic nădăjduim că ea va veni aşa cum gândurile noastre o doresc acum mai mult decât ori când.

Ovid Calodoniu

NAŢIONALIŞTI,
după atâtea frământări şi desamăgiri amare, veţi avea şi o bucurie:
Calendarul „Sfarmă Piatră"
pe 1938

Teologii dela „Predania"

Sunt oameni cari socotindu-se vrednici a promova o acțiune sau o idee oarecare, pornesc la lucru dar deabia pornind observă că sunt întru neputință a continua acțiunea începută și atunci direct sau indirect caută corectori și îndrumători în afară de ei. E ceeace voiește să facă „Predania", deși se sub-intitulează „revistă de critică teologică", din neegalatul „Sfarmă-Piatră". Și primul care răspunde temeinic provocării *Predaniei* e Nichifor Crainic, marele apologet al Ortodoxiei și al românismului din zilele noastre, prin articolul: „Falsificatorii dela Predania". (Sfarmă-Piatră an. III nr. 103 p. p. 2, 8). Și din acest răspuns suntem convinși că teologii— dacă s'ar mai putea numi teologi! — *Predaniei* au învățat enorm de mult. Intrucât acești teologi provoacă multe nedumeriri în jurul lor, e nevoe să ne mai ocupăm puțin de ei.

Intr'adevăr, din *Predania* n'am cumpărat și n'am citit decât primele trei numere și n'am mai putut continua din pricina scârbei pe care mi-o provocase această lectură. Dar sunt indestulătoare aceste numere spre a ne documenta asupra marilor teologi cari conduc revista.

Din primul număr al revistei (15 Februarie 1937) aflăm că sunt în biserica noastră câțiva proști cu nume mare: profesori de teologie, înalte fețe bisericești și mirenești... (p. 1). Dar e destul de interesant că dintre cei cari duc pe umeri această revistă este și păr. Grigore Cristescu profesor de Omiletică și Catehetică la facultatea teologică din București. Și atunci, cum se împacă afirmația de mai sus cu situația păr. Grigore, colaborator al revistei, și profesor teolog? Totuși revista hotărîndu-se ca să termine odată cu acești „proști", vrea să ne învețe teologie adevărată, mărturisindu-ne printre altele... „că adunări de episcopi — de foarte mulți episcopi — pot greși" deși mai sus ne da ca îndreptar și „sloavele a toată lumea",... „că teoria teologilor Ruși moderni asupra *autorității* și asupra *criteriului* de adevăr în Biserică — teorie formulată în special de S. Bulgacov în cartea sa Ortodoxia, — este o eroare primejdioasă..." etc., toate acestea ni le vor „înfățișa sub purtarea de grijă a Duhului Sfânt".

Totuși, cine credeți că ne-a recomandat nouă, studenților din 1933, această lucrare care cuprinde o Ortodoxie atât de diformată și încă prea lăudăros? — Păr Grigore Cristescu, profesorul de teologie din București, și colaborator al *Predaniei* care acum vrea să dărâme teologia rusească!

Că s'a schimbat atât de mult păr. Cristescu, nu ne miră, fiind că e obicinuit cu acomodările: cât a fost profesor prin Ardeal numai semna *preot* pe coperta vreunei lucrări tipărite, ci numai *profesor dr.*, deși Sf. Ioan Gură de Aur, marele reprezentant al Ortodoxiei, de nimic nu vorbește mai de preț decât *preoție* în al său tratat „Despre Preoție".

Că îl atacă astăzi pe Nichifor Crainic, ce-l interesează, deși în 1925 în lucrarea sa „Perspective sociale și culturale în lumina Evangheliei" (Bibl. Semănătorul Arad 1925 — semnează: Prof. dr Gr. Cristescu!—) voind să arate ce mari creațiuni poetice se pot naște dintr'o viață intensă spirituală, scrie: „Dar poezia lui Eminescu, Coșbuc, Vlahuță și Nichifor Crainic nu s'a impus eternității culturale prin iluminările ei spirituale?" (op. cit. p. 19).

Incă o nedumerire: *Predania* atacă *teologia oficială* ca incapabilă și *păr. Grigore e profesor oficial de teologie!* Și-atunci... cum? poți fi *nespecialist* — tot după graiul întru nebunie al *Predaniei* — și îndreptar teolog și oficial și incapabil?

Credem că ne vor lămuri tot predaniștii.

Lăsăm la o parte scrisul păr. Grigore format din noțiuni cu sfera cât țara și cu conținutul cât cătunul, sau cu propozițiuni fără subiect și predicat — „De bunătate, de milă, de mântuire"... Cel mai eroic. Cel mai biruitor... etc. — și trecem la concluzia de mare teolog din articolul *Imbisericire, nu Bibliolatrie* (Predania nr. 2 p. p 3—4) care sună astfel: „Deci nu înapoi la Biblie. Pentrucă nici nu este la *început*, ci *înapoi* la Biserică pentrucă ea ne-a dat și Sfânta Scriptură".

Să trecem și la celalt mare teolog al *Predaniei* și desigur adevăratul ei animator, d. Nae Ionescu sau Nae-Socrate cum îl botează atât de haziu și fericit d. Nichifor Crainic.

Domnul Nae ne spune că pentru binele teologiei „să se îngădue nespecialiștilor... putința de „a se amesteca în teologie". „Teologii vor avea de sigur, datoria să controleze îndeaproape un asemenea amestec. Lor însă va trebui să li se refuze dreptul de a isgoni din capul locului pe acești „nespecialiști" din grădina teologică. Căci „nespecialiștii" ar putea să aducă — în anumite condițiuni — o prospețime și o noutate de formulare, pornită din trăirea directă a valorilor religioase de care teologia de școală este prin însăși natura ei actuală categoric incapabilă". (Predania, nr. 1 p. 4). Aci d. Nae e extraordinar: știe că e „nespecialist", își cere dreptul de a se amesteca în teologie — adică mai mult și-l ia — dar pune obligația ca să nu fie isgonit afară! Și marele teolog luptă să ne arate că Sf. tradiție înseamnă „învățătura lui Hristos, trăită de oameni" iar această „trăire", sau „înscriere la conștient" urmează o „curbă" adică are un început, o dezvoltare ce va atinge un maximum și apoi decadența, adică Sf. Tradiție va avea o curbă evolutivă ca orice fapt biologic! Și tot în acelaș articol (Predania nr. 2 p. p, 1—2) marele teolog Nae ne mai învață ca și păr. Cristescu: „nici retipătură similară" — și mai are îndrăsneala ca să nu fie isgonit de teologi! — lăsând la o parte revelația dumnezeiască — de ce nu l-o fi corectând celalt mare teolog, păr. Crstescu! — și conchide ca și pă. Cristescu; „nici retipărirea bibliei ca promovare a religiozității nu e creștere firească—pentrucă nu biblia ne mântuește, ci Biserica". Iar în art. „Misticism, fals misticism și Ortodoxie" (Predania nr. 3 p. p. 1—3) acelaș d. Nae teologul, conchide: Insemnează aci credința mea de nespecialist; că cel care înjură pe Dumnezeu e mai aproape de mântuire decât cel care trăește în negarea lui Dumnezeu, chiar dacă *moralmente* duce o viață fără de păcat. Căci cel dintâi prin chiar blestemele lui îl mărturisește pe când cel de al doilea...".

Ne oprim aici în a-i prezenta pe marii teologi ai *Predaniei*, fiind că deși îi prezentăm sumar, totuși credem că e suficient în a-și face oricine o idee clară despre ei.

Apariția *Predaniei* ca îndreptar în lumea teologilor noștri pe care îi cunoaștem ca foști studenți, lasă impresia apariției unui monstru. Monștrii știm că sunt niște abateri dela legile firești, abateri provocate de insuficiențele fizice și sufletești ale zămislitorilor; iar aceste insuficiențe au fost și ele provocate de păcate mari care au ros încet dar temeinic, întreaga ființă a zămislitorilor. Și din această pricină și viața monștrilor e de scurtă durată. E acelaș lucru și cu *Predania*. Viața ei va fi tot așa de scurtă și hidoasă ca și înfățișarea și atitudinea ei, deși e condusă de mari teologi, dintre care nu trebue să uităm nici pe d. Drăcoveanu. Mai ales despre domnul acesta va rămâne aceeaș amintire — având în vedere felul lui de ascultare oarbă față de d. Nae, — ca și despre Slavi: „Slavul e câinele avanului" sau d. Drăcoveanu e câinele d-lui Nae-Socrate".

Pr. Sandu Tudor

REVISTA PRESEI EXTERNE

BULETINUL DE INFORMAȚIE SPANIOLA. S'a vorbit mult în ultimul timp de negocieri, de tratative, ce urmau să fie duse (așa pretindeau cel puțin ziarele „bine informate"!) între generalul Franco și guvernul dela Valencia.

Absurditatea și netemeinicia unor asemenea vești, reies din faptul că presa naționalistă spaniolă n'a pomenit nimic de pretinsul armistițiu. Cum ar fi fost posibil să se ajungă la o conciliere cu fiarele care-au ucis pe front sau în spatele lui, mii și mii de tineri spanioli, care-au distrus cu o ferocitate îngrozitoare opere de artă de-o inegalabilă valoare — azi definitiv pierdute — și care însfârșit acum se sbat în cleștele unei apărări de desnădăjduită inutilitate?!

Franco a afirmat el însuș într'o recentă declarație, cu toată fermitatea, următoarele: *„voi impune pacea prin victorie, însă până atunci nu am nimic de discutat!"*

◆

Generalul de brigadă englez P. Groves, corespondentul militar al ziarului *Observer*, publică o foarte interesantă cronică intitulată „Faza finală în Spania". Este părerea unui om care-a cercetat amănunțit actuala situație din peninsula iberică.

„Naționaliștii" dețin minereurile, cărbunele din Asturii, fierul dela Bilbao, arama și marile zăcăminte din Marocul spaniol. Tot lor le aparțin și întinsele terenuri agricole din Castilia, regiunile vinicole dela Jerez și pescăriile prospere de pe coastele Atlanticului. Industria își urmează și ea cursul normal. Condițiile acestea de prosperitate și perspectivele acestea favorabile, sunt cunoscute în lumea finanțe, unde peseta naționalistă echivalează cu 4.50 pesetas republicane".

Dupăce studiază admirabilul moral naționalist — ilustrându-l prin numeroasele dezertări în rândurile bolșevice spre a trece în rândurile lui Franco — autorul închele printr'o frază pe care-a mai scris-o în Aprilie: „Roșii nu pot să învingă, căci ei s'au ridicat împotriva a ceeace este, indiscutabil, în sufletul istoric al Spaniei, și care este încarnat în puternica și permanenta majoritate a unui popor".

◆

Citâm din ziarul „*El Pueblo*" din Valencia — „paradisul cetății antifasciste":

„Tonul presei coboară. Se dă din nou cenzurei motiv de intervenție. Se revine la certuri și insulte. Și nu aceasta este rolul unui ziar. In aceste momente trebue să stimulăm entuziasmul și să transformăm în virtuți facultățile cele mai puțin nobile ale oamenilor în dezacord.

„Nu suntem deci capabili să ne conducem, fără ca țipetele să ne umple mereu urechile? Nu vom ieși deci niciodată din această zăpăceală care nu servește la nimic"?

Am uitat să spunem că articolul din care reproducem pasagiul, poartă titlul: „Entuziasmul pentru victorie". Nimic mai mult.

◆

Locuitorii Barcelonei se dedau de câtva timp la un anumit fel de ocupație, pe care guvernanții o numesc sabotaj. In realitate, iată despre ce-i vorba. Se strâng în grupuri compacte și năvălesc asupra satelor din jurul orașului, unde devastează fundurile hambarelor sătenilor, furând tot ceeace găsesc de mâncare: legume, grâu, fructe. Autoritățile sesizate, au constatat temeinicia plângerilor și-au reușit să aresteze câteva zeci de „saboteuri" în plină acțiune.

Da, saboteuri ai economiei antifasciste! Când ar putea să-i intituleze simplu: hoți. Dar, în realitate, probabil că-i vorba numai de niște bieți înfometați...

◆

GRINGOIRE. Pentru a creea o diversiune în mijlocul atâtor mașinații comuniste, ale căror dedesubturi le-am relevat deseori și pentru a mai prelungi ultimele clipe ale frontului popular, d-nii Camille Chautemps și Marx Dormoy aveau nevoie de un complot: s'au gândit că acela al cagularzilor ar fi potrivit.

Iar pentru a-l orchestra, a-l amplifica și a-l reîntineri, le mai trebuia un om. Și l-au găsit: Bonny, omul ieșit din închisoare a devenit primul polițist al Franței. Mai insolent ca niciodată, el declară astăzi față de toți aceia cari vor să-l asculte, că în curând va fi numit director al Siguranței generale.

Metodele lui Bonny sunt invariabile. A provocat mii de percheziții. căminurile cele mai liniștite au fost invadate, casele răscolite, femeile și copiii terorizați prin aceste descinderi ale poliției, care nu justifică nici măcar un început de probă: Bonny caută cagularzi!

Inscenarea n'a avut nici măcar meritul de-a fi fost inteligent pregătită. Astfel, profitând de lipsa de-acasă a unui om cumsecade, d. Place, poliția l-a vizitat de vreo trei ori, după care un proces verbal constata — deabia după 16 zile! — că în locuința sa s'au găsit două mitraliere cu încărcătoarele respective. A fost ridicat în toiul nopții, fără guler și numai în pantofi de casă și depus la Santé, ca un cri-
mil fr.

Instrucția, neputând culege toate elementele necesare unei acuzări, l-a pus în libertate, iar Siguranța este astăzi în fața unui proces de daune, prin care reclamantul Place cere 500 mil fr.

In linii mari, cam așa se prezintă— cu mici variații, desigur, — acest complot al cagularzilor, elaborat de papa Bonny.

DIN VIAȚA UNUI FIU DE REGE: cartea d-lui Teofil Sidorovici

O carte despre Marele Voevod Mihai scrisă de cineva care trăește în apropierea Sa, este nu numai un document de însemnătate istorică, dar și un prilej pentru fiecare dintre noi, de a sta în intimitate cu cel mai scump copil al țării. Cred că nu se află român în sufletul căruia să nu existe dorința de a avea cât mai multe și mai bune vești, despre dragostea noastră a tuturor, despre copilul acesta care când zâmbește se înseninează și vremea cea mai posomorită. Socotesc un adevărat privilegiu că dorința ne-a fost împlinită, mai întâi prin minunata carte a profesorului Ion Cornea, în care era vorba despre felul cum învață Alteța Sa, iar acum prin destăinuirile d-lui Teofil Sidorovici, actualul comandant al străjerilor.

După titlu: „Din viața unui fiu de Rege" se înțelege că în cartea sa, e vorba de o serie întreagă de aspecte și numeroase momente vii, în care e prezentă figura tânărului Prncipe. Autorul, un martor de fiece zi al activității Sale, cam indiscret precum se vede, a observat, a reținut orice mișcare de interes pentru ceeace și-a propus să facă, pentru ca, însfârșit, să ne deschidă nouă o fereastră largă spre grădina vieții unui fiu de rege.

Sarcina nu a fost ușoară, fiindcă, în primul rând a trebuit să treacă peste rigorile unei mentalități seculare, prin care s'a preferat legenda și misterul în jurul vieților regale, decât adevărul spus simplu și fără protocol. Pe urmă autorul avea un subiect care-i solicita o grijă deosebită, atât din punct de vedere al discernământului, cât și pentru respectul persoanei care-l preocupa.

O carte care dă de lucru și care, totuși, a fost realizată cum nu se poate mai bine.

Planul urmărit de d. Teofil Sidorovici este acela de a prezenta personalitatea Principelui Moștenitor, așa cum rezultă din firea și actele vieții Sale și de a-I urmări modul în care se desvoltă. Tânărul Voevod se află în anii de formație. Ca orice adolescent trebue să se pregătească pentru viață, dar și pentru înalta misiune ce-L așteaptă. Educația Sa se va face după un sistem propriu, pentru ca cele două căi să se împletească armonic, desăvârșind o personalitate cu rost predestinat.

Această pregătire e organizată în toate amănuntele ei, după criterii pe cât de originale pe atât de înțelepțește alese, de către Insuși Majestatea Sa Regele, care dirijează toată opera. Pasiunea Suveranului tată, e de a da țării un urmaș care să fie expresia integrală a sufletului românesc, cu toată noblețea și elanurile lui.

Numai e vorba de un copil gugulit în tot felul de haineturi și urmat la fiecare pas de un cârd de coconet, ci de un băiat care crește voinic în aerul sănătos al țării, în contact cu realitățile ei și cu lumea peste care va domni.

D. Teofil Sidorovici ni-L prezintă în exercițiul strict al programului rânduit de Rege. Principele învață carte după regula căreia i se supun toți copiii țării. Este elev într'o clasă unde stă alături de alți camarazi și la fel cu ei, își îndeplinește datoriile de școlar, fără să beneficieze decât de răsplata pe care i-o pot da silințele Sale. E străjer, și pentru aceasta trebue să se supună unui sistem de viață, care înseamnă muncă, privațiuni, prezență la datorie oricând, pe vreme rea ca și pe vreme bună, traire în natură, întâlniri cu diferite surprize asupra cărora singur trebue să se lămurească și să se descurce și câte alte rigori care ar fi sarcini foarte grele pentru un om de rând, dar pentru un fiu de Domn.

Și totuși, Voevodul Mihai se mișcă pe căile acestea în chipul cel mai natural și cu o voioșie care întrece puterea noastră de admirație. Nimic fals, nimic silit în toate acțiunile Sale. La temele străjerești, ca și la carte, lucrează din plin, identificându-se total cu momentul pe care-l trăește. E vesel la joc și întreține buna dispoziție a celorlalți; e gata cu replica în orice discuții, iar la muncă e sârguitor și plin de inițiative. Intotdeauna e cel dintâi, nu pentru că I s'ar cere ci dintr'un propriu și firesc îndemn. Ii e la îndemână orice fel de muncă și e fericit când se ivește prilejul să-Și afirme pasiunea Sa. Iată-L la coarnele plugului, nu pentru o simplă încercare, ci pentru bucuria lucrului pe care-l face. In clocotul inimii Sale, e graiul și datina pământului Său de înger, bun și generos cu cei ce ne țin de brazdă. D. Teofil Sidorovici, prinzând momentul acesta, în care odrasla neamului se botează în munca strămoșilor, scriind slova plugarului anonim, în vreme ce părintele, Suveranul țării, îi stă alături cu sfatul, a arătat tot înțelesul adânc al acestei viziuni de sublimă semnificație.

Iată-L în atelier, lucrând la cot cu muncitorii și primind salariul lor modest — douăzeci de lei ora, — sau în curtea unei bătrâne sărmane, pe vreme rea, muncind împreună cu ceilalți camarazi, ca să-i facă gardul și poartă, să-i repare fântâna, fiindcă feciorii ei au murit la răsboi și n'are cine s'o ajute Nu L-a povățuit nimeni să ia această hotărâre A fost numai o spontană bucurie a sufletului Său de înger, bun și generos cu toată lumea și plin de interes pentru nevoile oricui. Sânt calități mari puse în firea Măriei Sale și sânt virtuți care dau cea mai înaltă justificare rostului căruia I-a fost menit. Fiul Regelui trăește în duhul istoriei românești, de unde-I vin elanurile și credințele care-L animă. Ii place să cerceteze trecutul; e un drum de familie pe care-L poartă cuvântul marelui părinte îndătinat în spiritul voevodal. E al tradiției și al crucii, căreia i se închină pătruns de evlavie. Copilul acesta crede și se roagă la Dumnezeul cerului românesc. Iată-L surprins de autorul cărții, care mărturisește atât de frumos despre El:

„La pîscare, Marele Voevod îngenunche în fața iconostasului pe care stă deschisă sfânta evanghelie și cum Il privești așa, cu fruntea luminată de flacăra unui buchet de lumânări înfipte'n sfeșnic, îți vine în minte fără să vrei icoana din mânăstirea Voronețului, care înfățișează pe Vodă Ștefan îngenunchiat în fața sfântului altar".

E simbolul unei binecuvântări, ce s'a lăsat din harul Domnului pentru destinul neamului acesta. Regele își crește fiul cu inimă caldă și grijă adâncă, după legi sfinte și eterne înțelesuri. In toate aceste mărețe urcușuri, Voevodul Mihai își păstrează, totuși, firea veselă și drăgălașă care face din El cel mai bun camarad și cel mai iubit copil al plaiurilor noastre.

D. Teofil Sidorovici L-a prezentat în paginile sale în trăsături atât de vii, că te încânți de figura Principelui, de parcă L-ai privi aevea. Il ai în față cu zâmbetul său și ochii de azur. Il vezi dolofan și bucălat și râzi din toată inima de vorbele șegalnice pe care le spune. Nu e poza unui om, e viața sa însăși cu tot relieful caracteristic.

Pentru noi cei care avem cultul monarhiei în sânge, orice carte închinată Ei este un prilej de rară bucurie. Cu atât mai mult cea de față, cu cât ea vine din partea unuia dintre slujitorii apropiați ai M. S. Regelui, lăsându-ne privirea liberă într'un loc scump, către care trimitem toată dragostea noastră.

Subliniem și prefața d-lui Stefan Soimescu, de însemnate reflecții pedagogice, precum și contribuția instituției pe care o conduce — „Casa Școalelor" — care a pus o artă desăvârșită în realizarea tehnică a acestei cărți.

Pan. M. Vizirescu

Imagini europene

„GÂNDIREA"

Despre „Gândirea" ca fenomen european de cultură, s'a scris prea puțin La noi în țară dintr'un bine susținut sentiment de invidie, circumscris în acea conspirație a tăcerii care definește îngustimea critică a spiritului autohton; peste hotare dintr'o ignoranță completă și continuă a literaturii românești. Și totuși ținuta ei, de o eleganță atât de ortodoxă, stârnește admirația străinilor cari o văd întâmplător și cari recunosc în ea cea mai frumoasă revistă a continentului. Stă în această frumusețe unica și pură garanția perenității ei.

Spiritualitatea „Gândirii" se cuprinde întreagă în două noțiuni aparent diverse: *ortodoxie* și *clasicism*. Cea dintâi o leagă de românism, cealaltă de o întreagă tradiție europeană, continuată cu sfințenie pe tărâmul latin al meleagurilor noastre. „Gândirea" apare astfel ca singurul purtător demn al literelor românești peste granițe și ca singura reprezentantă adevărată a întregului suflet românesc, ancorat în ortodoxie și clasicism. D. Nichifor Crainic a lămurit nu de mult rudenia trainică dintre aceste componente cari ne conturează atât de clar personalitatea etnică.

In numărul pe Decembrie „Gândirea" cuprinde un minunat eseu despre „Poesia socială a lui Eminescu", datorit d-lui prof. D. Caracostea, cel mai adânc și mai subtil cunoscător al genului eminescian.

D. *Grigore Popa* scrie despre Armand Godoy, conducătorul revistei „La Phalange" și poetul crescut viguros din cele mai senine seve ale latinității.

Intr'un eseu bine informat, d. *Ilariu Dobridor* demonstrează tâlcos neputința spirituală a evreilor.

„Gândirea" e prin excelență revista poesiei. Din paginile ei s'au ridicat toți marii noștri poeți de după războiu și tot acolo se zbat spre lumină talente tinere și bogate. D-nii *Ion Pillat, George Gregorian, Radu Gyr* și *Gherghinescu Vania*, semnează versuri cari păstrează în cadența limpezi chipul viu al „Gândirii" de totdeauna. Dintre cei tineri se poate reține cu încredere numele lui *Ovid Caledoniu*, acest mallarméan de un hermetism atât de luminos și evocator, al lui *Virgil Carianopol* care e cel mai bun poet al generației lui, al lui *Matei Alexandrescu*, cântărețul descântecelor și al îngerilor. D-nii *Aurel Chirescu* și *Aurel Sânger* completează această vitrină de cristal.

In restul sumarului d. *Nichifor Crainic* scrie la „Cronica măruntă" despre *Victor Papilian* și *Gândirea*, scoțând în evidență fuziunea perfectă dintre marele nuvelist și esența revistei. D. *Ovidiu Papadima*, criticul acesta surprinzător de fecund și inteligent face cronica literară, iar d-ra *Olga Caba* aduce imagini suave din viața Parisului artistic.

Vintilă Horia

APRECIERI

UN FILOZOF AL ISTORIEI: A. D. XENOPOL. E o prezentare a marelui istoric, făcută cu multă grijă și competență de d. Licu Pop. Lucrarea aduce o luminoasă înțelegere a gândirii și personalității celui ce a cercetat cu ochi adânc istoria trecutului nostru.

◆

D. Dr. CALISTRAT SOTRAJA, unul dintre cei mai distinși profesori de limba română din Bucovina și un pasionat cercetător al graiului nostru, a republicat într'a opta ediție „Gramatica limbii române". E o lucrare sistematică, făcută după modelul celor franceze și germane, utilizându-se, deci, criterile cele mai evoluate, dar cu o strictă observare a spiritului limbii noastre. Pentru exemplificări, autorul a folosit citate din operile marilor scriitori români, de unde a căutat să rețină și formele corecte ale graiului nostru.

Gramatica aceasta, una dintre cele mai bune opere ale genului, e un studiu amănunțit și complet și'n același timp, un prețios îndrumător pentru cine vrea să scrie și să vorbească fără greșală limba neamului.

Pentru distincția operii sale d. prof. dr. Calistrat Sotraja și-a primit cea mai frumoasă răsplată prin cele peste optzeci de mii exemplare ajunse în mâinile cititorilor. Succesul acesta mărturisește din plin valoarea și necesitatea cărții.

◆

MANIFESTUL NOPȚII ALBE, se va numi revista unui grup de scriitori tineri care n'are alt scop decât să dea un sens bine definit generației din care face parte. Revista va apărea lunar și va înjgheba o editură care să lanseze operele de valoare ale tinerilor cu talent.

◆

PROCESIUNI, volumul de versuri al redactorului nostru Vintilă Horia a apărut ieri în librării.

Asupra acestui poet care sapă filigran de vrăji, vom reveni într'o cronică.

◆

D. BARBU DANCIULESCU, un foarte activ și pasionat slujitor al literaturii, a scos zilele acestea în editura „Casa școalelor" un volum intitulat: „Intre umbră și lumină". Cartea cuprinde un mănunchiu de studii literare, care au fost rostite la Universitatea Radio. Variate ca teme și preocupări, studiile acestea ridică o serie de probleme de o însemnătate deosebită, fapt pentru care făgăduim că vom reveni.

◆

„RASCRUCE" e titlul romanului, interesant ca desfășurare și cuprins, al d-lui Al. Gr. Piepteanu. Autorul e un abil cunoscător al problemelor vieții și al amănuntelor ei.

◆

D. N. VLADULESCU, un român de mare entuziasm și distinsă formație intelectuală, a scos o carte unică prin natura preocupărilor ei: „Sufletul soldatului român". Lucrarea apare ca un pios omagiu în cinstea eroilor din satul său natal, jertfiți pentru întregirea neamului. Numai gândul acesta, dacă ar fi singura ei însușire și merită toată lauda și admirația noastră, într'o vreme de atâta cruntă uitare. Dar cartea d-lui N. Vlădulescu e un adevărat studiu, o prezentare minuțioasă făcută după criterii înalte, în care a folosit pe lângă observațiile proprii și numeroase mărturii de ordin istoric, care definesc permanențele sufletului românesc.

◆

ZACAMINTE FOLCLORICE IN POEZIA NOASTRA CONTEMPORANĂ — studiul d-lui Al. Dima de confruntări meticuloase și ordonată gândire, a întrunit o prețuire unanimă, fapt care justifică premiul cu care a fost distins de „Fundațiile Regale".

Prin Italia

Pentru a-ţi permite luxul să scrii ceva despre Italia şi despre poporul italian, este absolut necesar să mergi la faţa locului, să iei contact direct cu noua revoluţie săvârşită acolo în ultimii ani: revoluţie în revalorificarea trecutului, revoluţie în organizarea prezentului, şi revoluţie chiar în prevederea viitorului.

Ştiam din cărţi multe lucruri despre această ţară şi despre poporul ei. Inchipuirea mea completa întotdeauna, mărind, imaginile din cărţi, imagini desigur false, fiindcă erau copii lipsite de viaţă, forme fără conţinut. Imi închipuiam, de pildă, că Italia este mai bogată şi ceva mai sălbatică în aspectul câmpurilor şi al munţilor, mi-o închipuiam cu mai puţin soare şi cu mai multă poezie. Am văzut însă că, astăzi, poezia o fac mai mult străinii care-i cutreeră drumurile, decât Italienii, care se luptă cu îndărătnicia pământului şi cu piatra munţilor.

Italia de azi e o realitate vie care impresionează şi impune admiraţie. Credeam şi eu, împreună cu toată lumea, că Italienii sunt cei mai individualişti oameni din Europa, prin temperamentul lor aprins şi prin spiritul lor vădit pornit spre laudă şi exagerare. Mi-l închipuiam mai romantic şi mai puţin dârz şi rezistent în faţa greutăţilor vieţii. Italianul secolului XX este un adevărat om. Cât de greu e să fii un om! Un spirit nou, o energie nouă a fost insuflată unui întreg popor de un singur om. Italianul, pe care îl socoteam un individualist extremist, s'a înregimentat activ, nu pasiv ca altă dată, unei organizaţii cu cadre fixe, în care se ştie mai dinainte ce trebue să facă fiecare. Iar romantismului închipuirii mele îi substitui azi realismul constructiv pe care l-am constatat în ţara în care dantescul „dolce si suona".

Italia este o grădină săracă, dar frumoasă, îngrijită şi muncită cu trudă. Italia toată este o uzină, în care tehnica rafinată, care depăşeşte orice aşteptări, se completează cu priceperea şi cu îndemânarea Italianului de azi. Italia este un muzeu viu în care se întâlnesc valorile trecutului cu realizările prezentului.

Trecutul este exemplu statornic pentru Italieni, prin gloria străbună şi obiect de încântare pentru străini, prin valorile sale artistice; prezentul este pentru Italieni un imn al muncii, iar pentru străini, un prilej de admiraţie, nu fără oarecare invidie; viitorul este pentru poporul italian triumf şi putere — adică imperiu. Cele trei feţe ale timpului nu apar nicăieri într'o mai strânsă continuitate, ca în această ţară, pe acest pământ italic, cu schelet de piatră, înfierbântat de soare şi răcorit de apă.

Romei i s'a zis eternă, pe bună dreptate. De pe Aventin, rotindu-ţi privirea în jur, ai perspectiva unei continuităţi trainice. Trei monumente, — numai trei, dacă vrei — au incrustat în piatră şi în marmoră, caracterul a trei epoci diferite. Mă gândesc la cea mai gigantică ruină a lumii, — *Colosséo* —, la cea mai severă biserică a creştinismului, *San Pietro* şi la vigurosul stadion *Foro Mussolini.*

Colosséo ilustrează spiritul roman constructiv, masiv, glorios, crunt şi dominator. Biserica San Pietro cuprinde între zidurile sale tot Evul de mijloc. In faţa ei, rămâi mut. Mintea refuză să mai judece. Nu impresionează, ci înmărmureşte, nu încântă sufletul, ci-l zăpăceşte.

Ochiul lui M. Angelo şi aurul papei Leon X i-au dat prea multă strălucire. Cuvintele nu ajung pentru a o descrie, iar închipuirea este prea slabă pentru a-i da o formă corespunzătoare. Misticismul Evului mediu, geniul creştin şi italian au creat această biserică, ce trebue neapărat văzută acolo, unde este, spre a putea spune că o cunoşti. Biserica Sft. Petru nu este frumoasă în sensul frumosului uman care delectează şi stârneşte interes, ci este impunătoare, severă şi dominatoare. Prezenţa ei impune tăcere, masivitatea ei artistică sdrobeşte şi subjugă sufletul şi mintea. Ea este însă opera celei mai mari forţe din Evul mediu: puterea catolică şi este oglinda principalei preocupări din acea vreme: preamărirea lui D-zeu.

Foro Mussolini dă viaţă unei tendinţe generale, accentuată în Italia şi în Europa. Puterea unei naţiuni stă în numărul tinerilor ei, în sănătatea sufletului şi în vigoarea trupului lor. Cultura fizică şi practică în grup este pe primul plan. Masivităţii germane, atletului german, tip Hercule, dintre toate ţările neolatine, singură Italia i-a putut pune — în ultimele întâlniri atletice, — alteţi, tip Apollo, cu muşchi elastici şi subţiri, dar tot atât de tari cât ai rivalilor nordici. Stadionul Mussolini e construit în marmoră albă. Aci, fiecare oraş al Italiei şi-a trimis o statue de atlet, care să-l reprezinte permanent, ca o dovadă vie a participării active la pregătirea tineretului, în sensul cerut şi impus de timp şi poruncit de şef. Iată ce minunată corespondenţă între tendinţă şi operă, între idee şi faptă.

In ţara în care de veacuri spiritul uman s'a manifestat puternic şi neîncetat, ca ţăria forţelor telurice, izolat sau în mase, liber sau supus, astăzi, alături de preocupările cerute de nevoi, alături de ritmul accelerat al manifestărilor practice, obiceiurile trecutului, serbările cu aspect medieval, viază încă, sunt gustate de public şi au un farmec deosebit. Aşa este, de pildă, *Fesia del Saracino,* din Arezzo, *Pallio* din Siena, *Giuodo di Calcio* din Firenze sau prăznuirea Maicii Domnului din Loreto.

Sunt festivităţi multe în Italia, dar nu la puneri de pietre fundamentale, ci la inaugurări. O piatră fundamentală e o intenţie lăudabilă. O inaugurare e ceva mai mult. Când se vor rări şi la noi pietrele fundamentale şi se vor înmulţi inaugurările?

Munca îndârjită, în toate cuprinsurile ei, a acestui popor este dincolo mai spinoase. Pe drumul cotit prin Apenini din Perugia spre Ancona şi Recanati, dincolo de Spoleto şi Assisi, munţii nu au o înfăţişare prea pitorească. Sunt goi, stâncoşi, cu foarte puţină vegetaţie. Sus, ca la 7—8 sute de metri, întâlneşti grupuri de lucrători care taie drumuri noi, sau curăţă terenul de piatră pentru a-l pregăti pentru plantarea arborilor. După bătălia grâului, bătălia pădurilor, prin plantarea Apeninilor, trebue câştigată. Coborând spre marea Adriatică, prin Le Marcho, vezi cu câtă trudă se luptă Italianul cu îndărătnicie pământului. Pe coaste repezi, pe pante mai uşoare, sau în locuri plane, pământul de proastă calitate, tare, aspru, cenuşiu deschis, abia este spintecat de pluguri trase opintit de 8—10 boi. Cormarul plugului răstoarnă bolovani cât roata carului. Impresia aceasta de muncă penibilă este înlăturată adesea de mândre şiruri de autocamioane, de aceeaş culme şi mărime, de aceeaş marcă — italiană desigur, care trec pe şoseaua asfaltată de pe ţărmul Adriaticei — sau de stoluri de avioane şi hidroavioane din văzduh.

Munca este un drept de care Italianul se bucură cântând. Munceşte şi cântă pentrucă el este şi artist.

Intr'adevăr, unul din aspectele sufletului italian este simţul artistic, pe care îl observi aproape peste tot în jurul tău. In felul cum Italianul face o reclamă, cum aşează o statuetă, cum priveşte o pictură, cum îşi aranjează pavilionul la o expoziţie oarecare, cum îşi prezintă marfa, în toate e artist, are gust. In acest sens, Italianca îl urmează cam dela distanţă. Il depăşeşte însă în cercul preocupărilor ei: în gospodărie şi în educaţia tineretului. De altfel, acest rol este destul de greu, fiindcă, în Italia, educaţia tineretului este o problemă de primul ordin. Deseori, spre seară, în oraşele italiene, întâlneşti plutoane de copii, în linie câte patru, milităreşte, cântând, veseli, după cura de soare făcută în locuri amenajate pentru acest scop, sub îngrijirea tinerelor italience. Cunoaşte toată lumea organizaţia Balilla, care are în seama ei, pregătirea sportivă şi camaraderească a tineretului. Şi toţi copiii italieni cunosc povestea şi actul eroic al înaintaşului lor, care a avut curajul să arunce piatra în fruntea austriacului uzurpător. Cunosc povestea şi sunt mândri. Ştiu aceasta dela micul meu prieten italian, un Mario oarecare, dar un balilla veritabil, care, în fiecare zi, îmi arăta cât e de dibaciu în mânuirea unei săbii ruginite şi o unei puşti cu capse, neuitând să-mi spună că cea mai bună politică este aceea a puştii. Acestea sunt semnele timpului.

Intre dorinţele noastre şi realitatea lucrurilor nu există decât foarte rar o dreaptă corespondenţă. Şi decât să închizi ochii, crezând că, nevăzându-l, pericolul a trecut, e preferabil să te uiţi bine în jur, între şi mai ales *peste frontiere* şi să te pregăteşti pentru nestatornicul mâine-poimâine, spre a te integra în ritmul general de evoluţie.

Ion Vintilă

La aniversarea lui Sfarmă-Piatră

La aniversarea lui „Sfarmă Piatră", este cazul de a ne mândri şi de a ne umple sufletul de mari speranţe. Niciodată, în trecut, dinamismul spiritual românesc n'a fost mai viu, mai activ, ca în acest moment al vieţii noastre istorice; niciodată spiritul românesc n'a ţâşnit în vâlvătăi mai luminoase. Neamul românesc nu s'a rostit, nicicând, mai răspicat ca astăzi; nicicând n'a luptat mai voiniceşte pentru a-şi împlini destinul istoric; nu şi-a scuturat pletele cu atâta bărbăţie ca astăzi şi n'a fost mai fecund, mai productiv.

De adevărul acestor lucruri ne convingem, aruncând o privire mai atentă în jurul nostru. Să ne oprim, de pildă la presa cotidiană. Niciodată n'a transfigurat sufletul neamului ca astăzi; nu s'a identificat mai mult cu imperativele naţionale. Iar în ce priveşte revistele: niciodată n'au fost mai numeroase şi n'au rostit adevăruri mai crude.

Niciodată intelectualul român nu s'a simţit mai dator a-şi rosti simţirile, ca astăzi; nu a dorit mai adânc ridicarea neamului. Nu există oraş, cât de neînsemnat, în lungul şi latul ţării, care să nu se poată mândri cu vr'un ziar şi măcar cu o revistă.

Revistele desbat probleme din diferite domenii de activitate spirituală: unele sunt literare, altele sociale, altele ştiinţifice şi altele politice, etc.

In mijlocul acestei păduri de reviste, se ridică câte una mai voinică, ca un stejar falnic în mijlocul unei păduri de tufani.

Referindu-ne la un singur domeniu de activitate spirituală — cel politic — vom cădea de acord că unul din aceşti stejari este admirabila revistă: „Sfarmă-Piatră". Ea planează în vultureşti rotiri, cuprinzând, în raza privirii sale, întreg pământul şi cerul românesc.

Acest „Sfarmă-Piatră" nu este fictiv, ca cel din basme; el există aevea şi izbeşte cumplit în fruntea celor ce ne urmăresc distrugerea. Dar nu se mulţumeşte numai cu atât: Incearcă să desprindă, din zările viitorului, conturul viitoarei Românii, a României eroice. Problema politică este desbătută sub multiplele ei asepcte, din trecut şi prezent; trăgând concluzii pentru viitor.

Dar ochiul ager al lui „Sfarmă-Piatră" nu se limitează numai la problema politicei, ci cercetează, cu aceeaş grije şi înţelegere, cu aceeaş adâncă pătrundere, cu aceeaş competinţă, cu acelaş dor de a pune temelii solide României de mâine, şi alte domenii ale vieţii spirituale ca: arta, literatura, economicul, religia, etc.

O revistă care se hrăneşte cu spirit şi sevă românească, pe cari le absoarbe din pământul şi cerul românesc.

M. M. D.

(Din *„Rominia eroică"*).

In curând: UN CALENDAR cum n'a mai avut Ţara Românească
Calendarul „SFARMĂ PIATRĂ" pe 1938
Literatură, informaţie, reproduceri de artă în culori etc. etc.

Note, polemici, înfierări

Revista presei interne

Pactul Maniu-Codreanu

Incheerea pactului de neagresiune Codreanu - Maniu - Brătianu - Argetoianu a produs o vie impresie în ţară şi o violentă polemică în presă.

Inaugurând această revistă a presei interne în „Sfarmă Piatră" trebue aşa dar să dăm primul loc discuţiunilor în jurul acestei importante chestiuni la ordinea zilei.

„Universul"

„Deşi o deplină armonie nu exista între aceşti luptători — fie din cauza metodelor, fie din cauza excrescenţelor cultui unora, fie din cauza apetiturilor prea grăbite ale altora — nu am încetat o clipă de a crede că ei nu se vor duşmăni, ci din contră aveam mereu speranţa că se vor înţelege într'un timp foarte scurt. Vedem, spre marea noastră durere, că speranţele noastre deocamdată au fost înşelate.

Noi nu disperăm. Lupta nu este terminată. Ea va continua şi până la sfârşit tot chestia naţională va triumfa, fiindcă neamul acesta trăieşte ca neam românesc, ori piere. Şi dacă în două mii de ani nu a pierit, când lupta era mai grea, nu va pieri ei tocmai acum, când altele sunt mijloacele şi armele de luptă pentru înarmarea sufletească.

După aceste explicaţiuni, acum să răspundem şi la întrebarea confratelui „Porunca Vremii" ce credem noi despre pactele încheiate. Punând această întrebare confratele crede că noi vom aproba sau vom condamna vre-unul din pacte acum. El se înşală. Noi am spus de la început, că dacă opoziţia crede că este bine să se înţeleagă pentru paza urnelor, s'o facă spre a se isprăvi cu trista faimă ce ne-am făcut în privinţa urnelor şi a felului în care se fac alegerile.

Deaceea noi nu aprobăm nici unul din pactele încheiate, aşa cum s'au încheiat, fiindcă am fi voit să-i vedem pe toţi în acelaş crez laolaltă. Dar dacă nenorocitele cauze pe care le-am arătat mai sus, i-au împiedicat dela o acţiune bună, noi nu le aruncăm nici cu pietre, nici nu-i acoperim cu injurii.

Răbdători ca şi până acum, şi încrezători în steaua neamului, îi aşteptăm să-şi vadă greşala făcută de a nu se fi unit între ei, îi aşteptăm să-şi măsoare forţele şi apetiturile şi mai ales să-şi cântărească excrescenţele cultui lor care în mare parte i-au împiedicat dela fapta mare, şi ne continuăm fără preget lupta înainte".

(Din articolul d-lui Stelian Popescu).

„Ţara Noastră"

„Orice contact cu partidul ţărănist al lui Maniu sau al lui Mihalache. (ceea ce e acelaş lucru) înseamnă contact cu iudaismul politic din ţara noastră. Orice „înţelegere" cu acest partid este o capitulare în faţa lui Iuda. Orice pact cu ţărănismul iudaic înseamnă slujire iudaismului agresiv şi destructiv. Orice colaborare cu partidul ţărănist este o colaborare cu jidovimea internaţionalistă, comunistă, nihilistă, antiromânească din ţara noastră. Incă mai precis, mai tragic: orice fracţiune naţionalistă — care merge alături şi împreună pe aceeaş cale electorală, politică, militară, culturală, doctrinală — dovedeşte o monstruoasă inconsecventă, dovedeşte că a fost cu desăvârşire lipsită de principiul naţionalist şi face să se vadă şi să se conchidă, că ea nu a fost în spiritul şi în conştiinţa sa o alcătuire, o realitate naţionalistă".

Poranca Vremii

„Dar iată că aproape automat, la colaborarea Iorga-Tătărăscu şi la sprijinul electoral acordat de d. Vaida liberalilor, se răspunde cu o nouă regrupare de forţe: „Pactul de neagresiune Maniu-Codreanu-George Brătianu". Va recunoaşte „Universul" că „FRONTUL NATIONAL PUR", pentru care am luptat împreună, primeşte o nouă lovitură. Dar întreb: egalează, în gravitate şi în amărăciune, izbitura dintâi pe cea de-a doua, dată „Frontului National"? A uluit, a desnădăjduit şi a exasperat pe „naivii" cari credeau într'o izbândă apropiată a ideii nationale, sprijinul dat de d-nii Iorga şi Vaida, d-lui Tătărăscu, în măsura în care a dezorientat „pactul de neagresiune" dintre legionari şi partidul international-ţărănesc? Bine, bine: s'a dus dracului „Frontul National"; dar cum rămâne cu dezarmarea lumii noui, legionare, dinaintea lumii vechi, internaţionaliste şi coumniste, tocmai în momentul suprem al luptei, al încordării electorale"? — s'a întrebat toată lumea. Fiindcă asta înseamnă — după toate teoriile şi după bunul simţ — „pact de neagresiune".

Sînzana

„De altfel, pactul acesta, pe care numai cei de rea credinţă nu vor să înţeleagă că este numai de neagresiune şi făcut în vederea libertăţii alegerilor, fiecare partid rămânând pe poziţia lui, — acest pact este atât de sincer şi atât de bine se găseşte în limitele lui, încât Duminica trecută (29 Noembrie) s'a putut întâmpla următorul lucru:

In marşul pe care l-au făcut unii legionari în jurul Bucureştilor — de la Băneasa la Afumaţi — ei au fost întâmpinaţi în această din urmă localitate de un grup de naţional-ţărănişti care, mai cu binele, mai cu răul, încercau să-i convingă că mişcarea legionară nu are nici un rost:

— „Ce sunt marşurile pe care le faceţi?" — întrebau ei pe legionari.

„Marşuri se fac în timp de război şi silite, nu în timp de pace şi de bună voie".

Trecând peste logica argumentului, această întâmplare vădeşte reaua credinţă a acelora cari răspândesc svonul că „pactul de neagresiune" este „o înţelegere electorală".

Viitorul

„Se pretinde că partidul naţional-ţărănist ar fi gata să reacţioneze, întrucât nu vrea să moară asasinat de d. Maniu.

Nu ştim.

Ştim însă un lucru: Manevrele şi îndrăsnelile d-lui Maniu nu vor rămânea fără ripostă din partea opiniei publice.

Lumea nu mai e dispusă să suporte jocurile d-lui Maniu.

Viaţa şi activitatea d-lui Maniu sunt clădite pe ură şi vanitate.

D. Maniu urăşte. Ura sa nu cunoaşte limite.

Ura sa vrea să fie ireductibilă şi distrugătoare.

Şeful partidului naţional-ţărănist încearcă un joc primejdios şi intolerabil.

D. Maniu urăşte şi distruge de douăzeci de ani.

E destul pentru sprijinul de toleranţă al unui neam blajin şi iertător.

E timpul ca d. Maniu să-şi revizuiască metodele, conştiinţa şi răspunderile".

Dreptatea

„Ne aflăm în faţa unui guvern uzurpator prezidat de d. Gh. Tătărăscu.

Pe de altă parte s'au coalizat forţele eficiente ale naţiunii.

Ţelul principal al acestei lupte la care s'a angajat pe viaţă şi pe moarte partidul naţional-ţărănesc este reîntroarea unui regim de moralitate publică şi privată, păstrarea unui regim constituţional curat şi conducerea naţiunei prin exponenţii săi fireşti aleşi prin alegeri libere.

Lupta întreprinsă prin „tactica Maniu" este o luptă a ideii naţionale, o luptă pentru cultivarea simţului de onoare şi de demnitate naţională.

„Frontul lichelelor" este foarte vizibil în ziua de astăzi. Din fericire a ajuns tot mai subţire şi mai lipsit de forţă propulsivă.

„FRONTUL CARACTERELOR" s'a încheiat sub iniţiativa d-lui Iuliu Maniu.

Preşedintele partidului naţional-ţărănesc este în momentul de faţă marele pedagog al României".

„Frontul"

„Folosind naivitatea unora, inexperienţa şi nepriceperea altora, înclinările spre misticism ale celor mai mulţi, şi lipsa de orice pregătire pentru a înţelege viaţa publică, a tuturora, — oameni total lipsiţi de talent, de cultură, de competenţă, de acea flacără interioară pe care am numit-o GENIUL POLITIC, şi care condiţionează apariţia şi existenţa adevăratului şi marelui cârmuitor de popoare, au ridicat steagul revendicărilor populare şi au anunţat că sunt gata să-l ducă la izbândă.

S'au găsit naivi, nepricepuţi şi lipsiţi de experienţă, maniaci religioşi sau firi înclinate spre misticism, copii ori tineri cu educaţia încă incompletă, cu judecata slăbănoagă, pripită şi sumară, cari au răspuns la chemarea Apostolilor de carton, şi le-au format oastea incoerentă, hotărâtă să pornească la luptă.

Dar când cineva l-a întrebat: pe ce vă bizuiţi când urmaţi pe aceşti oameni, cari îi sunt calităţile superioare necesare unui şef POLITIC, cari ideile şi soluţiile, toţi au răspuns misterios: „crede şi nu cerceta"; şefii noştri ştiu CE FAC".

Poveste veche

Şeful partidului „Totul pentru Ţară" se plânge că autorităţile din Suceava refuză să elibereze cărţile de votare alegătorilor.

Să fie sigur d. Clime că nu vor rămâne neîntrebuinţate. Astea merg de obiceiu în lotul morţilor...

Procurorul amanităţii pe drumuri

D. Dem. Dobrescu, cunoscutul globtrotteur democrat, se plânge că după ce a denunţat fuziunea cu „partidul iunianist", a bătut la toate uşileşi nimeni nu l-a primit.

Noi credem că a mai rămas totuşi o uşe la care distinsul bărbat politic n'a bătut până acum. Poate a uitat. Să bată acum la adresa aceasta: Azilul de noapte...

S'au ambiţionat bursierii...

Adevărul anunţă cu litere groase: „Partidele socialiste cartelate au deschis campania electorală" Ii! Ţin'te Pirleo!...

Pericole

Din declaraţiile făcute de d. Iuliu Maniu la Braşov:

„Ţara este azi într'un pericol mai mare ca oricând".

„Mai mare ca în timpul guvernărilor naţional-ţărăniste, chiar. E adevărat.

Iar „principiile" d-lui Vaida

D Vaida a mai dat un comunicat în care pomeneşte din nou de „independenţa" politică desăvârşită de „principiile" neştirbite ale fonfului românesc şi de „loialitatea" sa cunoscută.

D. Vaida a văzut că nimeni nu mai crede în baliverne'e sale senile. A disperat de sine. De aceea face impresia că leul dela Seaca e definitiv hotărît... de data aceasta cel puţin, să se ia singur în serios...

Semnele eloctorale

Comisia electorală a dat un comunicat prin care anunţă că a epuizat toate semnele electorale. Nu e nimic. Vor avea grije candidaţii să şi le facă singuri cu bitele.

Pentru d. dr. Angelescu ministrul educaţiei naţionale

Vechiul nostru client, Balaban, mason şi director de liceu la Craiova, a interzis Prietenilor Ştiinţei să-şi mai ţină conferinţele în localul colegiului Carol.

Balaban a invitat în schimb pe venerabilul Victor Eftimiu să conferenţieze elevilor şi a luat sub protecţia sa directorială asociaţia craioveană a Macabeilor.

Avertizăm pe d. doctor Angelescu, ministrul educaţiei (!) naţionale (!) că dacă nu înţelege să rezolve într'un fel cazul Balaban care este o sfidare a culturii româneşti o ruşine a corpului profesoral şi o provocare permanentă a sentimentului de demnitate naţională, „Sfarmă Piatră" va porni — aşa cum ştie el — campanie epică împotriva d-sale. Avem la îndemână dosarele afacerilor petrolifere dela Buzău, dosarele proceselor cu ţăranii buzoeni, dovezi despre iniţierea şi frequenţa sa într'o spelunca, avem — slavă Marelui Arhitect! — destule argumente, domnule ministru ocrotitor al monstrului dela colegiul Carol I...

Un om pe culmi

In vremea aceasta, când toată lumea e preocupată de luptele şi combinaţiile politice, când şi copiii sunt furaţi de această pasiune, d. Stelian Popescu, preşedintele „Ligii antirevizioniste", împreună cu câţiva buni români, a înţeles să rămână pe culmi, deasupra frământărilor meschine şi să fie în aceeaş slujbă a marilor interese naţionale.

Ziua comemorării Unirii Ardealului, 1 Decembrie, a fost sărbătorită la Atena în prezenţa acestui paznic al drepturilor noastre, care a venit acolo să evoace biruinţa de ieri şi să afirme eternitatea hotarelor româneşti.

Candidaţii la scaunele puterii, se aflau în timpul acesta, pe undeva, pe unde isbeau cu târnăcoapele la temelia unităţii noastre.

Un regim de moralitate şi cinste...

Cineva a întrebat pe d. Guţă Tătărescu în legătură cu reformele muncitroeşti pe care făgădueşte să le facă şi ale căror principii le-a ciordit din „Programul statului etnocratic":

— Şi cum o să procedezi coane Guţă, ca să faci din fiecare muncitor un proprietar? De unde o să ai atâtea case şi pământuri ca să li le dărueşti?

— Nu pricepi? a răspuns premierul cu aer de superioritate.

— Nu pricep, coane!

— Păi, uite cum. Dacă va fi cazul să fac treaba asta, o să mai iau şi de la cei care au, ca să dau şi celor care n'au.

— Adică, după cum mă lămuresc eu, exact cum ai făcut cu ideia pe care o foloseşti.

— Ei, dragă, a replicat onorabilul d. Guţă, întinzându-mi mâna grăbit, începem un regim nou de moralitate şi cinste, o epocă de mare fericire pentru ţară...

Sfarmă-piatră

LEI 6. — Anul III, Nr. 106
Joi 9 Decemvrie 1937
Director: AL. GREGORIAN
Redacția și Administrația:
Str. Domnița Anastasia 16. — Sectorul 1
Telefon: 3.76.65